

ULUSLARARASI MÜSLÜMAN – HİRİSTİYAN DİYALOG
SEMPOZYUMU

II

“İSLAM VE HİRİSTİYAN KAYNAKLARINDA HZ. İSA”

YEŞİLKÖY 23-24 EYLÜL 2005

Sempozyumun yapıldığı yer:
Saint Etienne Misafirhanesi konferans salonu
Cümbüş sok., n.: 8,
34800 Yeşilköy – İstanbul
Tel.: 0212.573.85.54

İTALYA-ROMA VE MARMARA ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT
FAKÜLTESİ PROFESÖRLERİ
VE KAPÜSYEN RAHİPLERİNİN KATILIMI İLE DÜZENLENMİŞTİR

İNCİL'DE MESİH İSA

P.BORRMANS
2005 YILI SEMPOZYUMU

Giriş

İsa Mesih Hıristiyan dinine olan imanın ortasındadır. Bu olgu her Pazar ayininde hep birlikte dua edilen Amentü duasında (Credo) doğrulanır. İnsanlar tek Tanrıya olan imanlarını açıklamalarına rağmen 'Bir tek Allah'a inanıyorum', 'Yerin ve göğün, görünen ve görünmeyen tüm varlıkların yaratıcı, her şeye kadir Peder Allah'a inanıyorum' diyerek bu imanlarını dile getirirler. Sonra imanlı insan şöyle ekler 'Tüm asırlardan önce Peder'den doğmuş olan, Allah'ın biricik Oğlu, bir tek Rab olan Mesih İsa'ya inanıyorum. O, Allah'tan Allah, Nur'dan Nur, gerçek Allah'tan gerçek Allah'tır. Yaratılmış olmayıp, Peder ile aynı özdedir ve herşey onun aracılığıyla yaratılmıştır. (babası ile aynı doğadan, dölllenmiş fakat yaratılmamış yani babayla kutsal birliktelikte eş tözlüdür.) Biz insanlar, ve kurtuluşumuz için gökten inmiş, Kutsal Ruh'un kudretiyle bakire Meryem'den vücut alıp insan olmuştur. Pontius Pilatus zamanında bizim için acı çekerek çarmıha gerilmiş, ölmüş, gömülmüş ve Kutsal Yazılara göre üç gün sonra dirilmiştir. Göğe çıkmış ve Pederin sağında oturmaktadır. Dirileri ve ölüleri yargılamak için şanla tekrar gelecek ve onun hükümdarlığı son bulmayacaktır.' Hıristiyan, savını şöylece sürdürür. 'Peygamberler aracılığıyla konuşmuş Olan, Peder ve Oğul'dan çıkıp, Peder ve Oğul ile birlikte tapılan ve yüceltilen, Hayatın kaynağı ve Rab olan Kutsal Ruh'a inanıyorum'. Hıristiyan inancının içeriği işte budur. İsa Mesih şu cümlelerle de tanımlanabilir. 'İnsanoğluna gelen Vahiy', 'Dünyadaki bütün yaratıkların Tanrısı', ve 'Ölümü ve tekrar dirilmesi ile tüm beşeriyetin kurtarıcısı.' O zaman kendimize bu soruyu da sorabiliriz. 'İncil'in (Yeni Antlaşma) kapsadığı 27 kutsal kitap ne diyor? İncil, Tevrat'taki (Eski Antlaşma) 46 kitapla birlikte bir bütündür. İşte bu 73 kitap Hıristiyan dininin Kutsal Kitabı oluşturur. İncil, 'Sevindirici Haber' diye de bilinir. İki yıl önce bu kitabın 'Tanrının Sözleri, Hıristiyanlara Göre Vahiy ve Tanrı Esini 'İsa öğretilerinin Hıristiyan Topluluklarındaki Gücü Ve Onun Gerçekçi Yorumu' olarak iki sunumu yapıldı. Açıklanan tarihi ve teolojik içeriğini göz önünde tutarsak, ilk soruyu yanıtlayabiliriz. 'İncil'de sözü geçen İsa Mesih kimdir?' Bunun yanıtı düşüncemizi daha iyi sürdürmemize izin verecektir. Önce Kilise tarihinde (Din Kitabı) ilk yüzyıllardaki İsa Mesih, sonra da 'klasik çağın büyük teolojik sentezlerinin İsa Mesih'i. Son olarak da yılların aşamasında tinsellik ve mistik düşüncenin İsa Mesih'i.

Yeni Ahid'in 27 kitabını sorgulamadan önce, bir gözlemde bulunmakta yarar var. Bu kitaplardaki esin olgusuna karşın, bunlar bu sözcüğün bugünkü manasıyla İsa Mesih'in biyografisini anlatmıyor. Fazla olarak, bu kitaplarda İsa Mesih'in yaşamından, ölümünden ve tekrar dirilmesinden, çeşitli sunuşlar sergileniyor.. İncil aynı zamanda 'sevindirici haber'

anlamına da gelebiliyor. Onu yaşatken tanıyanlar ve dirildikten sonra da, Ona hayranlık duyanlar, öğretilerine tanık olmuşlardır. O insanlar, bize hayatta iken, İsa Mesih'in kendi hakkında dediklerini, ve onların İsa Mesih hakkındaki düşüncelerini kitaplarında açıklıyorlar Bu İsa Mesih'in deneyimlerine iki kez tanıklık demektir. İncil'de hem her yazarın deneyimleri aktarılıyor, hem de hitap ettikleri toplulukları yanıtlıyorlar. Yazıları kronolojik sıra ile izlemek, tarihler yaklaşık olarak tahmin edilse de, okuyana yararlı olacaktır.

Bu tablonun tarihi çerçevesi de aslında büyük önem taşımaktadır. Her şey ayrıntılarla söylenemediği için, şifai gelenekler de yazılı olanlara paralel olarak büyük zenginlik taşır. İsa Mesih M.Ö. 6. veya 7. yılda Meryem'in oğlu dünyaya gelmiştir. Uzun süre Nasıra'da özel bir yaşam sürmüştür. 27 yılının sonbaharında aleni hayatı başladı. Ürdün'de, Şeria Irmağında, Yahya tarafından vaftiz edildi. Sonradan vazetmeye, iyileştirmeye ve öğretilerine Celile, Dekapol'de (bugünkü Golan) da devam etti. Ölümüne mahkum edilmeden, önce Yahudiye'de öğretilerini sürdürdü.

30 yılının 14 Nisan Cuma günü çarmıha gerildi. Paskalya günü de tekrar dirildi. Matta'nın aramice yazılan İncil'i M.S.50 inci yılında yazıldığı zannetler. Pavlus'un Selanik'lilere mektupları 50-52 yılları tarihini taşır. Sonradan sırayı Filippi'lilere ve Korintus'lulara (birinci ve ikinci mektuplar) ve 56-57 yılları arasında Galatya'lılara 57-58 kışında Romalılara, yazılmış mektuplar izler. Yakup'un mektubu 58 yılında, Pavlus'un Kolose'lilere Efesos'lulara ve Filemona yazdıkları ise Roma'da ilk hapsedildiği 61-63 yıllarına dayanır. 64 de Petrus'un ilk mektubu ile Markos'un ilk İncilini buluruz. 65 yılında Pavlus'un Timoteos'a ilk mektubu ile Titos'a diğer bir mektubu, Mattanın Yunanca İncil'i kaleme alınmış, Lukanın yazıları, İbranilere mektup, ve Pavlus'un Timoteos'a ikinci mektubu 67 yılında yazılmıştır. 70 Yılında Roma İmparatoru Titos tarafından Yahudilerin isyanına karşılık olarak Yerusalemler Mabedinin yıkılmasından sonra, Yahuda'nın mektubu, Petrus'un ikinci mektubu, Vahiy (Apocalypse) ve Yuhanna'nın İncil'i ve mektupları da sırayı izler.

İncil metninin kronolojik olarak yeniden dağılımı büyük önem taşır. Bunların bir kısmı Pavlus'a atfedilir. Pavlus 36-37 yılları arasında yeni dinini kabul etmiştir. Pavlus'a atfedilen mektuplar, dört kitap'tan önce yazıldığı kabul edildi. Bu yüzden şimdi İncil'in 27 kitabını irdeleyerek, Mesih İsa hakkında neler söylediklerini daha iyi anlayacağız.

Daha doğrusu İsa öğretileri (Christologie) hakkındaki bu yazılar açık ve belirli mi yoksa örtük mü? Onu öğreneceğiz. Bu önemli bir konudur. İlk şıkta İsa Mesih, o zamanki Yahudi ortamında bu nitelikleri kendine uygular, ikinci şıkta ise daha henüz yeni olan Kilise ona bu nitelikleri tanıır. Kilise İsa Mesih'in bu öğretilerine ve söylemlerine gereken tanımı verir zira İsa Mesih, bu söylemler ve olgularla, yükselmiş bir statü'nün yaratıcısıdır, ve bu statü onun ölümünden ve dirilişinden sonra geçmişe yönelik olayların vizyonunu kapsar. Ayrıca, anımsamalıyız ki, bu 27 kitap belirli ve seçik bir üslup içerir. Dört Kitap (İncil) bize İsa Mesih'in toplumdaki yaşamını anlatır. Yalnız Matta ve Luka onun ilk önce O'nun Yasa'ya göre soyağacından bahseder. Onun Beytüllahim'deki doğumunu, Nasıra'daki çocukluğunu anlatır. Fakat asıl önemli olan yaşam onun topluluk içindeki

yaşamıdır. İşte 'Sevindirici Haber' odur. Bu haber İsrail topraklarında Mesih'e değin verilen haberlerin, sözlerinin yerine getirildiğini (bugünkü Golan) dan Celile'ye ve Yahudiye'ye kadar herkese duyuruluyordu. Bütün bunlar Kutsal Hafta'daki nihai olaylarda somutlaşıyordu.

İsa Mesih'in son yemeği, masum olmasına karşın, ölüme mahkum edilmesi, acı veren kamçılanması, 'Yahudi Kralı, Nasıra'lı İsa' olarak çarmıha gerilmesi, insanları günahattan kurtararak ve insanlar için ölmesi, ve yeniden dirilmesi acı ama gerçekti. Mezarı açıldığında, içinin boş olduğu saptanmış ve kendisi sevdiği havarilerine görünmüştü. İşte İncil'in verdiği ana mesaj budur.

Havarilerden Luka'nın yazdığı Havarilerin İşleri Kitabı, Petrus ve Pavlus'un ilk vaaz'larından ve İsa Mesih'in yaşamı ile kimliğin analiti. Bu kitapta kaleme alınmış sayısız mektuplar, ayrıca da yine içeriğinde, Hıristiyanlığın İsa Mesih'in gizemi hakkındaki derin düşüncelerine dair yazılar bulunmaktadır. Bu yazılar Yuhanna'nın bir halkın selametini ve Anadolu'da oturan ilk Hıristiyan topluluklarını araştırmasından daha önce yazılmıştır.

I

İsa Mesih'in İncil'deki yeri nedir?

'Tanrı'nın Krallığı' veya Göklerdeki Krallık terimleri İsa Mesih'in öğretilerinin önemli bir bölümünü kapsar. Bu olgu özellikle Sinoptik denilen İncil'lerde göze çarpan. Bütün bu meseller vaatleri, zenginlikleri, ve bundan yararlanacak olanları tanımlar. Bu Krallık, Eski Antlaşmadaki (Tevrat) beklentilerin gerçekleşmesidir. Çünkü aramızda'ki 'Tanrının Krallığıdır' ve İsa Mesih başroldeki kişidir. Ayrıca İsa Mesih bu Krallığı kişiliğinde de temsil eder. Aslında İsa Mesih'in yaşamındaki olaylarla cennetteki olaylar arasındaki yerini anlamamızda da yarar vardır. Bunu yapmak için Raymond E. Brown bize 'Dört Kitap'ta İsa Mesih' kitabını önerir. (Paris, Cerf 1996) Bu kitap İngilizceden çevrilmiştir. 'Introduction to New Testament Christology' (Mahwah, Paulist Pres,1994)

1.1- İsa Mesih'in bu dünyadaki olaylar hakkındaki sözlerinden ne anlayabiliriz?

Ve ilk önce günlük yaşantının hakkında? Bu bilgiler bazen gerçi biraz kısıtlıdır. Örneğin, iyileşecek olan hasta kadın kimdir? (Mc 5, 30-35; Lc 8, 45-47; Mt 9, 22) Bu yazılanlar, kendisi çok gençken, bize Mabette yasaların, bilginler nasıl sorguladığını anımsatır. (Lc, 46). Ama başka koşullarda da Onun anlama yetisinin insanüstü ve olağanüstü olduğunu görürüz. İnsanların alışa gelmiş anlama yetisinde hiç bir limit kabullenmezdi. (Ekmekleri çoğalttığı zaman.. Jn 6, 5). Sonra da karşısındakinin düşüncesini okuyabilmesi Onun ayrı bir özelliği idi. (Yahuda'nın ona ihanet edeceğini bilir. Jn 6,71; 13,11) Son olarak da Onun uzaktan anlama yeteneği diğer bir örnektir... (İncir ağacının altındaki havari Nathanel Jn 1,48-49;

Paskalyanın hazırlığı, Mc 14, 13-14; Le 22 ,10-11; vergilerin ödenmesi, Mt 17,24-27). Dini konularda gösterdiği genel anlama yeteneğine gelince İncil, bize İsa Mesih'in hem çağdaşlarının hem Tevrat'ta yazılı olanları özümlediğini anlatır. O yazılardaki alıntılar ve anlamlar eleştirili ve anlaşılmaz gibi görünse ve bugün bile o düşünceler marjinali yansıtısa da, O hepsine anlayış gösterirdi. İncil'de (Jn 7, 15) derki: 'Size dendiğine göre, ama ben size diyorum ki. (Mt 5, 17-48) ve boşanma (Mt 19, 4) tekrar dirilme (Mt 22, 31-32) bu sözleri kanıtlar.'

İsa Mesih, çağının dini konseptlerini kusursuz bir tarzda kullanıyordu. Gerek şeytan, gerek öteki dünya, gerekse kıyamet konularına açıklık getiriyordu. İsa Mesih'in tam sözcükleri bulunmasa da (ipsissima verba) gelecek hakkında bilgisi olduğunu hepsi savunur. Örneğin, bunun kanıtını çile, çarşıya geriliş ve tekrar diriliş üçlüsünde görebiliriz, (Lc 24, 19-26; Mc 8,31; 9,31; 10,33-34) ya da Yunus'un Ferisi'lere yaptığı öneriyi (Mt 12, 39-40) ve de Yeruşalem Mabedinin ve en kutsal yerinin yıkılacağı kehanetini (Mt. 24,1-25; Mc 13,2-23; 14,57-58; 26,60-61; Jn 2,19-21) ayrıca da paruzya (parousie) bildirisini de unutmamak gerek. (Paruzi) hemen İsa Mesih'in ölümünün ardından. (Jn. 14,3; Mc 14, 62) Veya İsa Mesih'in çağdaşlarının yaşamı sırasında (Mt 10,23; Mc 13,30; Jn 1,51; 21, 22; veya sonsuzluğa erteleniş. (Mc 13, 1-37; Mt 24, 1-51; 25,1- 46; Lc 21, 5 – 36.)

1.2 İsa Mesih'in Tanrı Krallığı söylem ve sözcüklerine dayanarak onu nasıl algılayabiliriz?

Bu ne geçici İsrail Krallığını yeniden canlandırma, ne de o Kral'ın politik bir Mesih olarak tekrar karşımıza çıkması demektir. Bundan daha fazla olarak, bu sözcük, evrensel ve nihai Tanrı Krallığı anlamına gelir. Bu Krallık adalet ve kutsallığı bir araya getirir. Her şeyden önce İsa Mesih'in hareketleri ve mucizeleri vardır. Gerçi bazılarında bu mucizelerin inandırıcılığı hakkında şüpheler bulunabilir. (Lc 4, 16-31). Ama Krallık da o mucizelerin sayesinde gerçekleşmiştir. (Mt 12,28). Eşsiz bir güç gösterisi ile Tanrının Krallığı ortaya çıkıyordu. Bu Krallık şeytanı ve kötülükleri yenerek bir zafer kazanıyor, körleri, sakatları, cüzzamlıları iyileştiriyor, ve ölüleri diriltebiliyordu. İşte İsa Mesih o zaman, vakit dolduğunu ve Krallığın 'geldiğini' ilan eder. (Lc 4,16-22). Raymond E. Brown'un dediği gibi: 'Bütün bunlar İsa Mesih'in Tanrı'nın son planında dünyadaki rolünün gerekli, ve vazgeçilmez olduğunu ve Krallığın önemli ve tek olduğunu kanıtlar.' İsa Mesih'in söylemlerine gelince, bu sözler Krallığın meselleriyle yakın bir ilişki içinde, bir araya gelir. Bunlar gömülü define ve değerli incidir. Örnekler (Mt. 13, 44- 46), düğün ziyafeti (Mc. 2 ,19; Mt 22, 14; Lc 14, 16–24) veya sürüden kaybolan koyun, bulunan drahmiler için sevinçtir. (Lc 15,3-10; Mt 18, 12-13). Bu arada bağlarda çalışan işçilerin de ücreti ödenir. (Mt 20, 1-16), ve de vergi tahsildarları ile Ferisiler ayırt edilebilir. (Lc 18,9-14). Bütün bunların dışında, İsa Mesih tarafından bu Krallıkta hizmet etmek için yapılan davetler vardır. Bu davetler hizmet gerekliliğini yarı yarıya değil, tam olarak arzu eder. "Gerçekten" sözü ile başlatan demeçleriyle İsa Mesih'in, üstlendiği üstün yetki, bu yetkinin çağının kuruluşlarına karşı tanımlamak istediği özgürlük, işte bütün bunlar 'Onun o güne dek gelenlerin en büyüğü

olduğunu bizlere kanıtlar. Olaylar onun o güne dek İsrail’de dünyaya gelmiş olan peygamberlerden hatta Musa Peygamberden de daha büyük olduğunu gösterir’. R. E. Brown’un dediği gibi ‘Sonunda İsrail oğullarının Tanrı dedikleri kavramla ilişkileri o denli yoğundu ki, havarileri onun Tanrı ile ilişkisine şimdiye dek kullanılan sözcüklerden değişik sözcükler belirlediler.’

1.3 İsa Mesih’in kendisi hakkında dediklerini nasıl algılayabiliriz?

İsa Mesih kendine ‘Mesih’ ‘Tanrı’nın oğlu, İnsan’ın oğlu’ niteliklerini nasıl uyguladı? Veya başkaları ona bu nitelikleri layık gördükleri zaman, bunları kabullendi mi? Kabullendiyse bile, onun şuuru, kendi kimliği ve yeteneği, bu nitelikleri herkesin anlayabileceği bir şekilde biçimlendirebiliyordu. İsa Mesih zamanındaki Yahudilerin gelecekte kişileştirilmiş bir Mesih’i beklemediklerinin belli olmasına karşın, İncil’i yazan en az dört kişi ona bu vasfı atfedebilir. O zaman İsa Mesih’in Tanrı tarafından kutsanmış kişi olduğunu ve yeryüzüne Tanrı’nın buyruklarını yerine getirmek için yine Tanrı tarafından seçildiğini anlarız. Mesih bu genel durumda yalnızca ‘hastaların yaralarının üstüne yağ sürerek onları iyileştiren ‘anlamına gelmiyor. İlk önce Petrus’un Fillippi’li Sezar’a tanıklığı vardır. (Mc 8,29-33; Mt 16, 15-23; Lc 9,20-22).

İsa Mesih’in ‘ben sizin için kimim’ sorusuna , Petrus şu yanıtı verir: ‘Sen Mesih’sin. Yaşayan Tanrının Oğlu Mesih’sin.’ Ve İsa Mesih şöyle der: ‘Ne mutlu sana Yunus’un oğlu Simon (Petrus) çünkü sana Vahiy kandan ve etten değil, gökyüzünde olan Babamdan geldi.’ Bir de İsa Mesih’e Sanhedrin mahkemesi önünde Başrahip tarafından sorulan şu soru vardır: (Mc 14,61-62; Mt. 26, 63-64 ; Lc 22,67-69) ‘Sen Mesih misin? Kutsanmışın oğlu musun?’ Bu soruya da İsa Mesih şöyle yanıt verir: ‘Evet, öyleyim’. Bir de İsa Mesih’in ‘Gelmesi gereken Mesih’ sözünü sürdüren Samiriye’li kadına o sözleri doğrulayan diğer bir yanıtı şudur: ‘Evet, öyleyim, seninle konuşan ben’. (Jn 4, 25-26) Bu üç tanığa ‘son suçlamayı’ da ekleyebiliriz. Bu ‘İsa Mesih Yahudilerin Kralıdır’ suçlamasıdır. Bu adlandırma onun Mesihliğini doğrular. (Mc 15, 2; Mt 27,11; Lc 23, 2). Gerçi Mesih sözcüğü değişik anlamları olan belirsiz bir sözcük olabilir. Bu sözcük savaşı, siyasi ve milliyetçi bir anlam da taşıyabilir. İsa Mesih bu anlamları kesinlikle reddetmiştir. O İsaia peygamberin acı çeken ve hizmetkar bir Mesih’iydi. Onun çağrısı ve manevi evrensel, tinsel, ve barışçıydı. Hiçbir zaman Mesih olduğunu inkar etmedi. Ama İsa Mesih, bu niteliği ona hem havarilerinin hem de karşıtlarının verdiği anlamdan olmadığını ima eder, (Mesih’e değgin giz’i reddetme) kendi yetenekleriyle kabullenmişti.

İncil’e dayanan ‘Tanrının oğlu’ ifadesi sözcüğünün anlamı ‘Tanrıyla ayrıcalıklı bir ilişkisi olan ‘demektir ve her zaman soy nesep anlamına gelmez. Ama yeni gelişen Kilise genelde İsa Mesih’i bu anlamda algılar. İncil de, üç bölümde bunu ima eder Önce ona bu soru sorulduğunda İsa Mesih’in tepkisini incelemek gerek. Onu bu yukarıda gördüğümüz gibi de onda Mesih yetenekleri bulanlar da onun Mesihliğine inanırlardı.

Sonra da İsa Mesih'in Tanrı'nın oğlu olarak doğmanın yarattığı, bakireden doğum kavramlarını Matta ve Luka İncilleri çok iyi yansıtır. Nihayet 'İsa Mesih'in kutsal oluşmasının Vaftizdeki yeri de vardır. (Mt 3,13-17; Mc 1,1-8; Lc 3,1-18). Bir de İsa Mesih'in Tabor dağında üç havarisine görünmesi iyi bilinir. Mt 17,1-8; Mc 9,2-8; Lc 9,28-36). Ayrıca, Tanrı, kutsal sözleri ile araya girer. 'O, benim çok sevdiğim oğlumdur. Bütün sevgim ondadır. Onu dinleyin.' İki metin grubu bizlere daha önemli kanıt teşkil eder. İlk önce İsa Mesih'i anlatan sayısız sözler de bulunur. O sözlerde İsa Mesih Tanrıdan babası imiş gibi bahseder. Özellikle Matta ve Yuhanna İncil yazılarında şöyle der: 'İsa Mesih Babasıyla çok iyi bir ilişki üstlenmişti. Bu ilişki güncel Yahudilik kavramındaki ilişkiden çok daha güçlüydü.' Arami dilinde 'baba'ya 'abba' dendiği için bazı metinlerde de o terimin kullanıldığını görürüz.

İsa Mesih havarileriyle konuşurken de, Tanrı için 'göklerde olan babanız' der. Ama İsa Mesih ve Tanrı ile ilişkisi için 'baba' kavramı ilk kez kullanıldığından, onun Tanrı ile ilişkisinin başkalarına ve ondan sonra gelenlere kıyasla çok özel ve çok değişik olduğunu görürüz. Özellikle Yuhanna'nın İncil'inde İsa Mesih kendinden 'babasının oğlu' imiş gibi söz eder. 'Babamız' ve ben biriz.' der. (Jn 10,30) 'Beni gören, Babamı görmüştür' der. (Jn 14, 9) 'Tanrı insanları o denli sevmiştir ki, tek oğlunu vermiştir'. (Jn 3,16) Bu üç cümle de Sinoptiklerin üç önemli parçayı destekliyor... Luka ve Matta'nın İncillerinde İsa Mesih şöyle der: 'Oğul'u Baba'dan başka kimse tanımaz . Oğul'dan ve Oğul'un Babayı tanıtmayı dilediği kişilerden başkası da Baba'yı tanımaz.' (Mt 11,27; Lc 10, 22). Markos, İncil'inde ise şöyle der: 'O günün ve o saatin tarihine gelince (son saatten bahsediyor) onu hiç kimse bilmez. Ne gökteki melekler, ne oğul. Yalnızca Baba bilir.' (Mc 13,32) Katil bağcıların meselineyse kendini 'çok sevilen oğul'la özdeşleştirir. Bağcıların ustası onu en son gönderir. (Mc 12,6; Lc 20,13; Mt 21,37) Böyle olunca İsa Mesih kendini de gerçeğe yakın bir şekilde tanıtır, gerçekten 'oğul' saymıştır.. Bu Tanrı ile çok ayrıcalıklı ve bütünlendirici bir ilişkinin göstergesiydi. Matta'nın İncili Onun havarilerine verdiği bu emirle sona erer. 'Gidin, her Ulustan kendinize bulun. Onları Baba, Oğul ve Kutsal ruh adına vaftiz edin!'. (Mt 28,19). Nihayet İsa'nın kendine verdiği çok maneli bir unvan daha vardır. Ona İncil'de en az 80 kez rastlanır. O 'İnsan'ın oğludur 'ifadesi ne gariptir ki Tevrat'ta yalnızca İbrani peygamberi Daniel'de geçer. Bu vasıf evrensel bir yargıcın dürüstlüğünü anlatırken Tanrı'dan gelen 'bir insanın oğlu' olarak geçer. (Dn 7,13) İncil'de hiç kimse İsa Mesih'e öyle hitap etmez. O kendine anlamını kimseye açıklamadan 'insanın oğlu' der. Sonlarda, Sanhedrin'de Başrahip tarafından çağrılıp sorgulandığı zaman, rahibin 'Sen Mesih misin, Kutsanmışın oğlu musun?' sorusuna verdiği yanıt 'Evet, ve göreceksiniz ki İnsan'ın oğlu güçlünün sağ tarafında yerini alıp, gökteki bulut yağınlarıyla birlikte gelecek' der. (Mc 14,61-62). R. E. Brown bu konuda şöyle yazar: 'İsa Mesih güçlü inancına göre, eğer eski Peygamberler gibi ölüme mahkum edilseydi, Tanrı o zaman Krallığını gerçekleştirecek ve onu yalancı peygamber sananlarla, onu şeytandan gelen güç ve günahlara karşı koruyacaktı.' Tevrat'taki Dn 7 bölümüne ait düşünceleri (Ps 110; belki de Ps 80,18) kilerle birlikte İsa Mesih'i yeni bir sembol geliştirmeye ve bu 'İnsanın oğlu' sembolü ona Tanrının insanca

figürüne verdiği sonsuz görkemi kazandıracaktı. İsa Mesih kendini bu planın bir parçası saydığından bu iç zenginliğini geliştiren sembolü de benimsemişti.

Böylece İncil, İsa Mesih'e bir peygambere yakışan anlama yetisini ve gücünü yakiştırmıştır. Bu Tanrının Krallığını kazanabilecek bir peygamber figürüdür. Tanrı ile elbirliği ettiği bu misyonda, Ona, kötülüğe karşı yürüttüğü savaşta yardım etmiş ve alışılmış olan deneyimlerin dışına çıkmıştır. R. E. Brown bu konuda şunlar ekler: 'Yetkisine uygun olarak, günahların affını ilan eder, Musa'nın yasalarını değiştirir, Şabat geleneklerini ihlal eder, yine gelenek ve adetleri önemsemeyerek, vergi memurları, günahkarlarla birlikte yemek yer ve disiplinli gereklilikler ifade ve arzu ederdi. (boşanmayı yasaklamak, bekarlığı cesaretlendirmek, aile hayatından vazgeçmek gibi). Ayrıca sağduyuya meydan okuyarak bir yanağına vurana diğer yanağını uzatmak gerekliliğini savunurdu. Kısacası zamanının hiç bir öğreticisinin öğretilmediğini öğretirdi. Hiç bir peygamber İsa Mesih gibi saygın geçmişinden bu denli kararlı ve radikal bir şekilde kopmamıştır. Bunun dışında İsa Mesih'in konuşması ve yaptıklarındaki kararlılık kendi ve Tanrı'yla arasındaki eşsiz bir ilişkiyi vurgular. İsa Mesih bazı unvanlar ve adlandırmalarla karşılaşmış ve onları kullanmış fakat onların anlamlarının kaynağını bazen Tanrı kavramını açıklayabilmesi için bir araya getirirdi. İlk Kilise İsa Mesih'in kullandığı bu terminolojiyi geliştirmeye devam etti. Bunu yalnız dört İncil'de değil, Yeni Ahid'in bütün kitaplarında da görebiliriz.

II

İsa Mesih Yeni Ahit'te nasıl yerini alır?

Eğer İncil ve Yeni Ahid'in diğer kitapları bize İsa Mesih'in yaşarken olan yıllarını yansıtıyorsa, Hıristiyanların Onu ölümünden sonra da onu nasıl algıladığını da bize gösterir, çünkü Yeni Ahid'in tümü de, İsa'dan bahsediyor. Bu kutsal kitapların İsa esinlenmiş yazarları, zamanında onun tanıklığına, tanıklık etmiş olanlar, ve özellikle dirilişine, onu gördüğünü söyleyenlere, kişiliği esrarlı bir sorun yaratıyordu. Bu yazarlar İsa Bilim (Christologie) neresindeler? Onun dirilişini gördükleri için, onun alevi hayatından da daha büyük olduğunu fark ettiler. Kişiliğinde daha fazla bir algılama ve kimliğinde daha fazla bir derinlik gördüler. Bu da son derece olağandı. Yine Raymond. E. Brown'un dediği gibi 'İsa Mesih hakkında yazılan, hayatının değişik dönemlerindeki değişik algılamalar ve bu algılamalar yaşamının değişik dönemlerinden enstantaneler yarattığı için , İsa'nın şahsiyeti hakkında bir mesaj içeriyor. Bazı yorumcular olayları zamanlamalarına göre daha çeşitli algılarlar. En eski yazılar (bunları İ.S. 50 yılındaki dinsel ilahiler'de)İsa Mesih'in yaşamının son günleri hakkında yorum yaparlar. Ama ondan sonra gelen yazılar yaşamının içeriğini genişleterek, çocukluğunu, ve onu izleyen yılları da kaleme alırlar. İsa Mesih'in hayatının üç döneminden alıntılar ve onun son kimliği İncil'de yer alır.

2.1 İlk önce İsa Mesih'in dirilmesine ait bir sunuş vardır.

Bu sunuş İsa Mesih'in dirilmesini ve tekrar dünyaya gelmesini kapsar. İ.s. 30 ve 50 yılları arasındaki tarihlere uzanan bu sunuş, İsa Mesih'in kişiliğinin algılanmasına yol açar, Yeruşalem'de Havari Petrus'un ikinci nutuklarında da bu sunuş görülür. (Hav.İş. 3,19-21) 'Tanrı size yazgınızda olan Mesih'i gönderecektir. Onu adı İsa'dır ve Tanrı onu evrensel dirilişine kadar (restauration universelle) koruyacaktır. Bu sunuş Maranatha sözlerinde de vardır. 'Gelin, Tanrım'. (1 Co 16, 22; Ap 22, 20). Bu sözler İsa Mesih'in tekrar dünyaya geldiğinde, dünyanın Kral'ı olacağını betimler. 'İnsan oğlu' sözlerinde de bunu yeniden fark ederiz. Fakat Hıristiyanlığın verdiği mesaj İsa Mesih'in yapacaklarında değil, yaptıklarındadır. Dirilişin bu ağır basan İsa öğretilerinde, (christologie), Pavlus ilk Hıristiyan topluluklarının oluşumunu anlatır. Petros'un ileri sürdüğü ve doğruladığı tezde ise (Ac 2,32-36) şöyle der: 'Tanrı İsa'yı diriltti. Tanrı bu çarmıha gerdiğiniz İsa'yı Tanrılaştırdı ve Mesih yaptı'. (Ac 5,31) ve devam eder: 'Tanrı onu sağında yüceltti ve onu Önder ve Kurtarıcı yaptı.' Pavlus'a gelince, o da şöyle der: 'Babalarımıza edilen vaatleri (Ac 13, 32-33) Tanrı çocuklarımızda yerine getirdi. İsa Mesih'i diriltti.' İkinci mezmur de 'Sen oğlumsun, ben bugün seni döllandirdim' diye yazar. Roma'lılara. (Rm 1,3-4). Burada İsa Mesih'in bedenlen Davut'un soyundan geldiğini, Kutsal Ruha göre, sayesinde Tanrının Oğlu olarak yerini aldığını, ölümleri dirilttiğini, ve Filippili'lere (Ph 2,8-9) ilk zamanlardan bir ilahi hatırlattığını yazıyordu. '(İsa) ölümüne, çarmıha gerilene dek Tanrıya itaat etti Tanrı da onu yüceltti, ve ona her ismin üstünde olan Tanrı adını verdi. Bir çok başka metin de bu kavrama katılıyordu. Onlara göre de İsa Mesih'e ait bu esrar ve derin konsept, onun ölümler arasında dirilmesine de ışık tutup, tanıklık ediyordu. Bundan dolayı, İsa Mesih hakkında şimdiye kadar bilinçli olmadıkları ve keşfetmedikleri Mesih görünümlemlerini daha iyi kavramışlar ve onun bir Mesih, Tanrının Oğlu, İnsanın Oğlu, görevinde Tanrı ve Kurtarıcı olduğunu anlamışlardır.

2.2 Bir de İsa Mesih'in Tanrısal aleni hayatındaki kavramı vardır.

Raymond E. Brown der ki: 'Tüm İnciller açıkça Mesih olan bir İsa'dan söz ederler. O hem Tanrı'nın oğlu, hem İnsanın Oğlu, hem de Rab kendisidir. Bu İsa Mesih'in vaftiz olmasından çarmıha gerilmesine kadar öyle algılanır. Bu onun köle evresidir çünkü İsa Mesih o yüzden son derece alçak gönüllüdür. (Ph 2,7). Bu kutsal kitaplar İsa'nın yaşamında alçak gönüllülük yücelme arasında gidip gelirler. Vaftiz sırasındaki resmi açıklamadan, bunu daha iyi anlamak mümkündür. Tanrı ne der? 'Bu, benim oğlumdur. Çok sevdiğim oğlum'. Yalnız iyi algılamamız gereken bir nokta var. Her İncil bu yönelmeyi ve yücelmeyi değişik şekilde tefsir eder. Tanrının oğlu mu, insanlığa hizmet eden şefkatli ve alçak gönüllü hizmetkar mı? Markos daha fazla alçak gönüllülük kavramlarını savunur. Bu nesnel inançları birbirinden ayırmak çok güçtür. Markos, İsa Mesih çarmıha gerildiğinde oradaki görevin İsa Mesih'in Tanrı'nın oğlu olduğunu kimsenin ne anladığını ne de kimseye itiraf ettiğini açıklar. İsa'nın Tanrısal görevinin temel taşı kendi yazgısının esrarını

taşıyordu. Çarmıh deneyiminden geçmediği sürece, belki İsa Mesih, Mesih olamazdı. İbranilere mektup şöyle der: (5, 8) Tanrı oğlu olmasına karşın, çarmıhta acının ve itaat etmenin ne olduğunu öğrendi.' Ancak çarmıhın üstüdeyken İsa, Tanrının oğlu olduğunu ve insanlara hizmet etme görevini açıkladı. Matta'ya göre bu görev İsa Mesih'in bu yüceltilmiş durumun görevi sırasında insanları etkileyeceği, fakat bu etkiden onunla tüm sırlarını paylaşan havarilerin yararlanmasını temin etmişti. 'Matta'nın İsa Mesih hakkında çizdiği portre, onun kutsal döllemesi olayının, havarileri tarafından bilindiğini, ona olan inançlarını, bağlılıklarını etkilediğini göz önüne serer.' Luka'ya gelince, o İsa Mesih'in yüceliğinde ısrar eder. Özellikle Pavlus ve Petrus' Havarilerin İşleri Kitabında bu belirtileri sıfatlandırarak ayrıntılarla anlatır. Luka'nın incili Markos'un kine çok benzerlik gösterse de, onun İsa Mesih tanımlaması Onu Rab olarak aksettirir. Bu anlatımdan yola çıkarak, okuyucular onun yüceltilmiş kimliğinden dolayı 'Tanrı ile ve kendiyile devamlı barış içinde olduğunu algıladılar. Yuhanna yukarıdaki havarilerin aksine, İsa Mesih'in yalnızca yüceltilmiş kimliğini anlatır, ve insanca zaafı ile, limitlerinden bahsetmeyi unuttur. Yuhanna'nın İncilinde 'İsa Mesih'le havarilerin ilk karşılaştıkları vakit bile, onun Tanrı'nın oğlu ve İsrail Kralı olduğunu itiraf ettiğini yazar. (Jn 1, 41 ve 49). İsa Mesih açıkça Tanrının oğlu olduğunu ve Babası ile birlik olduğunu söyler. (Jn 10, 30 ve 38; 14,9). Bu yüzden karşıtları ona sitem eder. (Jn 5,18; 10,33; 19,7). Zaten Yuhanna İncilinin başlangıcında (Jn 1,1-18) çok açıklayıcıdır. 'Başlangıçta' der, 'Kelam vardı, ve Kelam Tanrı ile birlikteydi. ve Kelam Tanrıydı. Başlangıçta Tanrı ile birlikteydi. Kelam bedene girdi ve bizlerle birlikte oldu. Biz Onun görkemini, O tek oğlu olarak doğruluk ve hidayetle birlikte gördük' Son olarak da Thomas dirilen İsa Mesih'in önünde tanıklık eder. Rabbim ve Tanrım ' der. (Jn 20, 28). Kısaca, bu İncil'de İsa Mesih, görkemli bir şekilde kaderinin efendisi olarak kendini gösterir. Hem mucizelerinde, hem hastaları iyileştirdiğinde, tutuklandığında, ve çarmıha gerildiğinde insanlara olan sevgisinden, oyunu hep o götürmüş ve kaderine sahip çıkmıştır. İşte İsa Mesih'in kimliğine ait değişik algılamalar uyumlu bir şekilde İlk Kiliseyi ve İncil'deki değişik yorumları oluşturur.

2.3 Son olarak da İsa Mesih'in kavramı ve onun esas boyutları vardır.

Raymond E. Brown bu konuda da görüşlerini şöyle yansıtır: İsa Kavramı hakkında, İsa'nın ailesi veya çocukluğu, var oluşu ve önceki yaşamı belirlenebilir. Yaşamının bu üç evresi hakkında İncil bizi en doğru şekilde yönlendirir. İncil İsa Mesih'in gençliği söz konusu olduğunda çok ölçülüdür. Bunun için uydurma kitaplar araya karışan olaylardan bahseder. Örneğin Hurmalarını İsa Mesih'e vermek için eğilen bir hurma ağacından, Onun bir Cumartesi günü balıktan kuşlar yaptığını, ve daha çok harika yaratmaya yönelen mucizelerden söz edilir. Bilinen üç İsa kavramını ailesine değin sınıflandırsak, örneğin, Beytullahim'deki doğumu, (Mt 2, 1...23), Mabnet ziyareti (Lc 2,41-51), Kana mucizesi, (Jn 2, 1-11), o zaman onun Tanrının oğlu olduğunun doğrulamasını görürüz. (Yalnızca (Yahya) tarafından vaftiz edildiğinde değil, ilk bilinç anından beri ona inanılır. Doğumu ve döllemesine gelince Matta (1,1-25) Luka (1,26 dan 2, 20 ye), bu Onun Hazreti

Davut'tan geldiğini kanıtlar. Yasal babası Hz. Yusuf Davut'un hanedanındandı. Fakat bakire Meryem'de döllenmesi Kutsal Ruh'tan kaynaklanır. 'Kutsal Ruh sana gelecek, çocuğun olacağını bildirecek, ve Ulu Tanrı seni gölgesi altına alacak; bundan dolayı çocuk aziz olacak, ve adı Tanrının oğlu olarak bilinecek'. Oysa ki Matta İncilinde adı Emmanuel'dir. (Emmanuel Tanrı bizimle birlikte anlamına gelir). İsa Mesih'in doğumu hakkındaki iki İncil'in harikulade bir şekilde verdiği bilgiler yukarıdakilerden oluşur. Özellikle Luka İncil'inde Meryem portresi çok güzel yansıtılmıştır.

Aslında, İsa bilimlerinde önemli konu, İsa Mesih'in doğumdan önceki var oluşudur. Daha önceki yaşamı dünya üstünde yaşadığı hayatın boyutlarını geçer. Bu yaşam Hazreti Musa ile, Hazreti İbrahim'in yaşamlarından önceki var oluşu yansıtır. 'Musa çöldeki yılanı kaldırdığı gibi, 'İnsanın Oğlu da öyle kaldırması gerekir'. (Jn 3,14). ve Hz. İbrahim günümü görmeyen sevincini yaşıyor. Yaşadığım günü gördü, ve çok mutlu, çünkü Ondan önce Ben vardım.' (Jn 8, 56-58). Pavlus'un öğretilerinde, İsa Mesih yeni Adem'dir. Hatta Ademden önce de vardır. 'Mesih, Tanrı özüne sahip olduğu halde, Tanrı'ya eşitliği sımsıkı sarılacak bir hak saymadı. Ama yüceliğinden soyunarak kul özünü aldı ve insan benzeyişinde doğdu.' (Ph 2,6-11). Bu şekilde Tanrıdan cisimlenen o muhteşem insanlaşma olgusu doğrudan meydana gelir. ve İsa Mesih öyle doğar. Bu son metnin bize anlattığı gibi konu, bir insanın Tanrıya eşit olma arayışı değil, ama kutsal Tanrılık vasfını korumak istemeyen ve insan olarak çizili misyonuna devam etmek için Tanrı sevgisini içinde taşıyan ve onları doğru yoldan uzaklaşmalarına yardım etmek için insan olan bir Tanrıdır. 'Rab İsa sizin için zenginlikten fakirleşmeyi yeğlemiştir.' (2 Co 8,9). Bu, Oğul insan olmuşsa, önceden de vardı anlamına gelir. Bunu Pavlus 'Koloseli'lere getirdiği bir ilahide açıklar: 'O görünmeyen Tanrının görüntüsüdür. Bütün varlıklardan önce doğmuştur. Her şey onun tarafından ve onun için yaratılmıştır. O her şeyden önceydi, ve her şey onda var olmuştur. O ilktir, kökendir. Ölümler arasından doğmuştur. Tanrı onun içinde bütün bollukları ve eksiksizliği yaratmayı sevmiştir. Barışı çarşıdaki kanından sağlamıştır.' (Col.1,15-20). İbranilere mektupta ise oğulun meleklerden daha üstün olduğunu ve vizyonunun her şeyin yaratılışından önce kutsal bir Oğulda var olduğunu, her şeyin yaratılışına katıldığını ve Onun İsa Mesih'in içinde cisimlendiğini bize izah eder. (İbr. 2,5-18). Yuhanna'nın İnciline gelince, çeşitli örneklerini gördüğümüz, İsa Kavramını yaratılıştan önce olan, İsa Mesih'in anlamlı bir ifadesini buluruz. Fransızcada sözcüğü (je suis) veya Yunanca (ego yimi) sözcüklerine karşılıktır. Tevrat'ta da Je suis sözcüğü Yahweh'ye tekabül eder. (Jn 8, 24; 8,28,8; 58; 13, 19). Raymond E. Brown'a göre Yuhanna'nın (je suis) sözcüğünü kullanması ilk zamanlardaki kilise ortam ve geleneklerinde kesin bir yapı taşı teşkil ediyordu. Kendi başına yarattığı bir sözcükten çok uzaktı. Sinoptiklerde bu sözcükten belirtiler bulabiliriz. İncil'in diğer yazarlarına göre de, İsa Mesih Tanrıya olan yüce sevgisini çarşının üstünde kendini feda ederek göstermiştir. (Rm 5,8). Yuhanna'ya göre ise (3,16-21) Tanrı'nın yüce sevgisinin göstergesi Oğlunu yapıtları Tanrıda olan insanlara, dünyayı aydınlatan bir ışık gibi göndermesiydi. Bütün bunlar bize İznik Konsilinin (325) dogmatik doğrulamalarında İncil'deki İsa Mesih öğretilerinde

doğru bir yönlendirmeye sadık kaldığını gösterir. Ama bu konsil yine de İsa kimliğine daha iyi bir yanıt getirmiştir. Zaten bazı metinlerde Tanrı sözcüğü İsa Mesih için değil Baba için kullanılmıştı. örneğin (Mc 10,18; 15,34 Mt 27,46; Ep 1,17; Jn 17,3, ve daha bir çoğu) Bazıları ise varsayarak bu pasajlarda bunu açıkça belirtiyorlardı. (Ga 2,20; Ac 20,28; Jn 1,18; Co 2, 2-3; 2 Th 1,12; Tt 2,13; Rm 9,5; 1 Jn, 20; 2 P 1,1) ‘Tanrım’ diyor ‘Tanrım, hükümdarlığın yüz yıllar ve yüzyıllardır var olmuştur, doğruluğunun asası, krallığının asasıdır. Bunun içindir ki Tanrı, senin Tanrın seni neşe yağı ile kutsamıştır.’ (He 1,8-9). ‘Başlangıçta Kelam vardı ve Tanrıydı. (Jn 1,1) Bu yüzden dirilmiş İsa Mesih karşısındaki inançlı Hıristiyan, havari Thomas’la birlikte ‘Rabbim ve Tanrım,’ der. (Jn 20,28). İncil’in ikinci aşamasında ortaya çıkan bütün litürjik yazıların özümlemesi Hıristiyanların o zamanki İsa Mesih kavramından daha anlamlı değildi.

III

İsa Mesih’in esrarlı kimliğinin İncil’deki boyutları

3.1 İsa Mesih’le İncil’in tanışması

Anlaşıldığı gibi bütün İncil kitapları İsa Mesih’in kendi hakkında ne dediğini, ve havarilerin Onun hakkında ne dediğini çağırıştır. ‘Tanışma ‘İncil’deki İsa Kavramı (Christologie) çifte yaklaşım tanıyan iki süreç içinde gelişmiştir. Bir yandan yükselerek giden bir İsa bilimi (Christologie) İsa Mesih’in Nasıra’daki yaşamından başlayarak insancıl serüvenine, havarilerin deneyimlerine kadar uzanır. Yuhanna bu konuda şöyle der: ‘Yaşam Sözüyle ilgili olarak başlangıçtan beri var olanı, işittiğimizi, gözlerimizle gördüğümüzü, seyredip ellerimizle dokunduğumuzu ilan ediyoruz. Yaşam açıkça göründü, Onu gördük, ve ona tanıklık ederiz. Babayla birlikte olup bize Görünmüş olan sonsuz Yaşam’ı size ilan ediyoruz.’ (1 Jn 1,1–2). İşte ilk 12 Havarinin her biri diyebildiği ve İncillerin ve kutsal kitapların bize verdiği İsa Kelametleri bunları kapsar: İsa Mesih’in yeryüzündeki görevi, mucizeleri, işaretleri, insanlar tarafından çarmıha gerilmesi, Tanrının araya girmesi ile dirilmesi, tanıkların inanç bildirgesi. Ayrıca Nasıra’lı İsa Mesih’in tarihi kimliği , İnsanların arasında çizdiği yoldan, çarmıha gerilmiş, yüceltilmiş ve Tanrılaştırılmıştır. Kutsal Ruhun kurtarıcısı ve dağıtıcısı odur. Ama bütün bunların dışında ‘Pavlus’un tanımladığı bir de alçalarak giden bir İsa Kavramı, (Christologie) vardır. Bunu Pavlus harikulade bir şekilde yansıtır. Bu olay İsa Mesih’in Şam yolunda görülmesidir. (Ac 9,1-18; 22,5–16; 26,10–18; Ga 1,12–17). Paskalyaya değgin bu karşılaşma, İsa Mesih’in ölümü ve dirilmesine ışık tutar. ‘Kutsal kitaplara göre, İsa Mesih bizim günahlarımıza karşı hayatını vermiştir. Yine Kutsal kitaplara göre, üçüncü gün dirilmiştir. ‘ (1 Co 15 ,3– 4). Ama bu yazılar etten kemikten İsa Mesih’le tinsel kavramlı İsa’yı birbirinden farklı görür (Rm 1,3–4) ama İsa Mesih’in kırılğan ve fani varlığıyla, görkemli bir Tanrı gibi ölümsüz ve diriltici

varlığı birleşebiliyordu. O kendi Hıristiyanlarını cesaretlendirip, içindeki İsa Mesih'te oluşan İsa hislerini ve bilincini yaşamalarını istiyordu. (Ph 2.5). Bu iki yakınsak İsa Kavramı (Christologie) bir araya gelerek, Tanrı adıyla adlandırılan bir tek İsa Mesih oluşturuyor, ve ona Tanrı ile aynı rütbeyi layık görüyordu.

3. 2. İsa Mesih İncil'deki önemli konuların merkezinde.

Yeni Ahid'i oluşturan tüm kitaplar İsa Mesih'in ilan ettiği gibi, Tanrının Krallığından söz eder. Tevrat'ta da anlatıldığı üzere, bu konu İsa Mesih'in vaazların merkezinde, vaftize, ve oradan da çarşıya kadar bulunur. Gelecek olan dünya için O bir gerçekse, onun gerçeği bugün de aynı derecede geçerlidir. Zaten İsa Mesih'in icraatı herkes tarafından fark edilmekteydi. Günah ve ölüm mutluluklarla aşılar. Ama bunların yanında Göklerdeki Krallık da zamanı ve ulusları aşan bir Krallığı simgeler, ve İsa Mesih'e evrensel bir misyon yüklenir. Bu demektir ki, Yeni Ahidi oluşturan 27 Kutsal Kitap, o kitapların anlamı İsa Mesih'in kişiliği olduğundan, İncil Onun tanıklığını da yapmış olur. O kişiliği Tanrının Krallığından ayırt etmek mümkün değildir. 'O denli arzuludurlar ki, onlar İsa Mesih'in insandan da üstün olduğunu ilan etmişler, ve İnciller Kurtarıcı İsa'nın derin insancılığını daima hatırlamışlardır. Onlar her biri kendi tarzlarında, Tanrının dediğini anımsamışlardır. Ama aynı zamanda İsa Mesih, hem Mesih, hem İnsanoğlu, hem acı çeken ve insanlığa hizmet eden hizmetkar, olarak görülse de, İncil'de yazıldığı gibi, kendisi dirildiği zaman, en yakın havarilerine, son kimliğini açıklamıştır. Daha önce de anlatıldığı gibi, bu Havariler, İsa Mesih'in yüceliğini ve kutsallığını fark etmişlerdir. İsa Mesih'in söylemleri, yaptıkları ve gerçekleştirdikleri, her geçen gün onu daha gizemli kılmıştır. Bütün bunlar Havarilerin Onu ve yeni oluşan Kiliseyi daha iyi anlamalarına ve algılamalarına neden olmuştur. Bunun için 12 Havari Onun eserini devam ettirmeyi, Onun dirilişine inanan bir topluluk oluşturmayı, İsrailoğullarından kalanı, Kutsal Ruh'u ve yeni oluşumu Tanrının topluluğu olarak toparlamak için, Krallığın vaatlerini yerine getirecek seçilmiştir. Petrus'un Filippi'li Sezar'ın seçimi (Mt 16,13-19) bu yeni doğan Kilisenin sorumluluğunu yüklenen ilk kişisi olması dolayısıyla, İncil'deki diğer yazılarla da güçlendirilir. Oysa ki her yazıda nakledilen 'son yemek' bu Kilisenin başlıca gizemin kaynağıdır. (Eucharistie) Hazreti İsa'nın bedenini ve kanını temsilen yapılan kutsallaştırma ayini, bizlere daima onun ölümünü ve dirilmesini anımsatacaktır. 'Bu Gökten inen yaşayan ekmek onun bedeniyle yiyecek olur, kanı da içeceği simgeler. Bu sonsuz yaşamın sembolleri, Yeni Ahide ait olanlarla Kutsal ayine girenleri de bir araya getirir. (Jn 6,22-66).

3.3 Hazreti İsa Hıristiyan yaşamının kalbinde ve ortasındadır.

Stefano di Fiores'le bu konuda şöyle diyebiliriz: İsa Mesih'in İncil'in yazarları tarafından belirlenen imajı Tanrıbilimsel açılardan değişik görünümler vurguluyor. Örneğin, Tanrının Oğlu ve İnsanın Oğlu, (Markos), Davut Mesih'i ve toplumda var

olan Rab (Matta), Kurtuluş Tarihinin merkezi (Luka), canlandırılmış ve hayat taşıyan Tanrı Kelamı, (Yuhanna), Görkem içinde Kilisede yaşayan İsa, Havarilerin İşleri kitabı sadık Tanık, dünyadaki Kralların Rabbi Vahiy, en ulu başrahip, (İbranilere Mektup) vesaire. Ama özellikle Yuhanna ve Pavlus'da mistik bir bakış açısından, İsa Mesih'le topluluğu arasındaki birlikteliği fark ederiz. Pavlus için İsa Mesih Hıristiyan yaşamın tam ortasındadır. O yeni yaratılmış bir varlıktır. Vaftiz, Onun Tanrı tarafından evlat edinilmesine neden olmuştur. Bu olgu yaşamı anlamlaştırır ve 'kurtuluş'u garantiye alır. Hıristiyan yaşamı İsa Mesih'in içindedir. Pavlus'un metinlerinde mektuplarında bu 164 kez yinelenir. Bu, görkemli İsa Mesih'le insan arasında en candan inanı oluşturur. Bu konuda en önemli yazılarından bazılarını buraya nakletmek yeterlidir. 'İsa Mesih'le birlikte çarınha gerildi. Bakınız, siz günah için öldünüz ama İsa Mesih'in içindeki Tanrı için yaşıyorsunuz.' (Rm 6,6 -11; 2 Co. 5, 14-17) 'Etkili davranışları olan yaşlı adamdan sıyrıldınız.' (Col 3,9; Ep 4,22); Kendinizi Tanrı İsa ile donatın, ve aşırı doyumsuzları tatmin etmek için etinizi düşünmeyin. (Rm 13,14) 'Tanrıya göre yaratılan yeni insanı doğruluk ve kutsallıkla donatın.' (Ep 4,24). Sonunda bütün Hıristiyanlara Pavlus'un dediklerini tekrarlamaları için çağrı yapılır: 'Yasalar yüzünden öldüm, Tanrıya göre yaşamak için; İsa Mesihle birlikte çarınha gerildim. Eğer hala yaşıyorsam, kendim için değil, içimde hayat bulan İsa Mesih için yaşıyorum. Bugünkü, etten olan canlı yaşamımı, kendini bana feda eden Tanrının Oğluna olan imanında yaşıyorum.' (Ga 2,19-20) Ölümsüzlüğün vaadi oradadır. O vaat, zavallı bedenimizi kendi görkemli bedenine benzetecektir. (Ph 3,21).

Dördüncü, İncil'e göre Hıristiyan yaşamı kendini İsa Mesih'e adanmış, en zengin anlamda, Onun görkeminin yansıtmasını oluşturur. İsa Mesih hem Tanrının oğlu, hem aynı zamanda dünya hayatıdır. O kendini karanlığa ve ölüme hapsetmiş bir dünyanın aydınlığıdır. Ve der ki: 'Ben dünyaya yaşam ve bol yaşam getirmek için geldim.' (Jn 14,6). İsa Mesih Tanrının kusursuzluğunu ve sevgisini yansıtır, ve insanlara gereksinim duydukları kurtuluşu ve Adem'den beri kaybettikleri kutsal yaşamı onlara tekrar verir. O karanlıklarda parlayan ışıktır. (Jn 1,9; 8,12; 9,5) O aynı zamanda Babasının habercisi (Jn 1,18; 14,9) ve görkeminin yansıtıcısıdır. (Jn 1,14) Ruhu yalnızca hidayet, iyilik ve bağışlama içerir. Onun görevi, bilincimize, Tanrının, insanın ve tarihin gerçeğini katmaktır. Hayati bir deneyim, İsa Mesih tarafından özümsemiştir. 'Son Yemek'ten sonra duada da bu görülür. 'Ebedi hayat, tek gerçek Tanrı olan seni ve gönderdiğin, İsa Mesih'i' tanımalardır' (Jn 17,3). Bizler, Hıristiyanlığın bu iki tinsel görünümünü, İncilleri dikkatlice ve özenle okuyarak öğrenebilir, İsa Mesih'in esrarını da böylece çözümleyebiliriz.

Sonuç

Bu tanıtıcı sunumun bütün ayrıntılarına girmek biraz zor olsa da, bu ayrıntılar İncil'in 27 kitabını kapsar. İsa Mesih'i yaşarken tanımış olan bu kitapların esinlenmiş yazarı tanıklar, ondan hem yaşarken, hem ölümünden, hem de dirilmesinden esin almışlardır. İsa Mesih'in kişiliği onlara esrarını hala koruyan

boyutlarda sunulmuştur. Onların gereksinim duydukları, zaman ve İsa'ya ölümün getirdiği kesin deneyimdi. Onun çarmıha gerilmesi ve her görünümün çözümlenebilmesi için, Paskalya günü tekrar dirilmesi gerekiyordu. Dile getirdikleri temel öğeler, kronolojik olarak sıralanmış ve mantıkla yeniden tasarlanmış bir biyografi değil, daha ziyade 'müjde, veya iyi haber' mesajı gibiydi. Bu mesajlar okuyucu, yaşama yön ve mana veriyor.

İsa Mesih, Tanrı ve Kurtarıcı olarak onların arasında yerini alıyor. Bu örnek almalı bir modeldir. Kimseyle kutlanacak bir azizdir. A. M. Hunter'in Bir Tanrı, Bir Kilise, bir Kurtuluş adlı etüdünde yazdığı gibi: 'İncil'de tüm yazılanların esas ve temelinde aynı Mesih İsa Kavramı, aynı Kilise kavramı (ecclesiologie), aynı Kurtuluş Kavramı (soteriologie) yansır. Hepsinde aynı 'Christologie' vardır, çünkü hepsi bize İsa Mesih'in hem insan hem de Tanrı olduğunu belirtir. Aralarında İncil'in eskil söylemleri, ve Markos'a göre İncil olmak üzere, hiç biri İsa Mesih'in Tanrısallığı hakkında en ufak bir şüphe bırakmaz. Hiç biri, İbranilere yazdığı mektup ve dördüncü İncil de dahil, kurtarıcı İsa Mesih'in insancılığının altını çizmeden edemez. Hepsinin Kilise kavramı aynıdır. Dört İncil'de de İsa Mesih, gerçekten bir topluluğun temelini atmış, ilk Hıristiyanlardan, özellikle Pavlus ve Petrus'dan aşağı kalmamış, ve birlikte bu Tanrının yeni Halkını oluşturmanın bilincinde idiler. Sonuçta hepsinde Kurtuluş Kavramı vardır. Her tanığın kendi bakış ve görüş açısı vardır. Her tanık kendi bakış açısına göre insanlığın manevi açısını açıklar. Her tanık kendine göre insanlığın sefaletini açıklar ve kurtarıcısını yorumlar. Ama hepsi de İsa'nın ölümü ve dirilmesi hakkında aynı noktada birleşir. İşte bize Kutsal Kitapların bahsettiği İsa Mesih bunların hepsidir. Onun Tanrısallık ve İnsancıl öğeleri ilk çağlarda Kilise ve Hıristiyan konsillerinde, zamanın Tanrı Bilimcileri tam açıklamalarını ifade etmeden önce bu şekilde aksederdi. Gerçi zamanın sonuna dek Hıristiyan tinselliği daima bu kitapların üstünde düşünecek ve değişik tarzlar üretecektir. İncil demek, İsa Mesih demektir.

JESUS DANS LE NOUVEAU TESTAMENT (NT)

Jésus Christ est au centre de la foi des Chrétiens, comme en témoigne le Credo qu'ils affirment à nouveau, tous ensemble, chaque dimanche, lors de la grande liturgie de la Messe. Tout en confessant sa foi au Dieu unique, chacun d'entre eux dit alors : « Je crois en un seul Dieu, le Père tout-puissant, Créateur du ciel et de la terre, de l'univers visible et invisible », puis il ajoute : « Je crois en un seul Seigneur Jésus Christ, le Fils unique de Dieu, né du Père avant tous les siècles : il est Dieu, né de Dieu, lumière, né de la lumière, vrai Dieu, né du vrai Dieu, engendré, non pas créé, de même nature que le Père (c'est-à-dire « consubstantiel » au Père dans le mystère de l'unicité divine) ; et par lui tout a été fait. Pour nous les hommes, et pour notre salut, il descendit du ciel ; par l'Esprit Saint, il a pris chair de la Vierge Marie, et s'est fait homme. Crucifié sous Ponce Pilate, il souffrit sa passion et fut mis au tombeau. Il ressuscita le troisième jour, conformément aux Ecritures, et il monta au ciel ; il est assis à la droite du Père. Il reviendra dans la gloire, pour juger les vivants et les morts ; et son règne n'aura pas de fin », et le Chrétien conclut en affirmant : « Je crois en l'Esprit Saint, qui est Seigneur et qui donne la vie ; il procède du Père et du Fils ; avec le Père et le Fils, il reçoit même adoration et même gloire ; il a parlé par les prophètes ». Tel est le contenu de la foi chrétienne : Jésus Christ y est reconnu « Révélation de Dieu faite aux hommes », « Seigneur de toutes les créatures de ce monde » et « Sauveur de tous les humains par sa mort et sa résurrection ». La question se pose alors : qu'en disent exactement les 27 livres qui constituent le Nouveau Testament, lesquels, avec les 46 livres dont l'Ancien Testament (AT) est composé, forment cet ensemble qui s'appelle la Bible des Chrétiens. Une double présentation de cet ensemble a été faite, il y a deux ans, sous les titres significatifs : « Parole de Dieu, révélation et inspiration selon les Chrétiens » et « L'autorité des Evangiles dans la communauté chrétienne et leur interprétation authentique ». C'est en tenant compte de tout le contexte historique et théologique alors précisé que le présent exposé entend répondre à cette première demande : « Qui est Jésus dans le Nouveau Testament ? » Cela permettra d'autant mieux de poursuivre ensuite notre réflexion, laquelle s'interrogera d'abord sur le « Jésus des premiers siècles de l'histoire de l'Eglise (l'âge « patristique ») », puis sur le « Jésus des grandes synthèses théologiques de l'époque classique » et, enfin, sur le « Jésus de la spiritualité et de la mystique » à travers les âges.

Une observation préalable est à faire, avant d'interroger les 27 livres du NT, qui tiennent compte du fait de leur inspiration : il ne s'agit pas de biographies de Jésus, telles qu'on pourrait les élaborer aujourd'hui, mais bien plutôt de présentations diversifiées de la vie, de la mort et de la résurrection de Jésus, en tant qu'il s'agit là d'une « bonne nouvelle » (c'est le sens même de la parole « évangile ») dont témoignent ceux qui l'ont connu de son vivant et contemplé après sa résurrection. Ils nous y disent donc ce que Jésus a dit de lui-même, comme ils nous confient aussi ce qu'ils disent de Jésus : double témoignage où interviennent l'expérience de chacun des écrivains inspirés et la demande des communautés auxquelles ils s'adressent. Il convient alors de tenir compte de l'ordre chronologique

d'apparition de leurs écrits, même si les dates ici proposées sont souvent approximatives. Le cadre historique de leur composition est, en effet, important, d'autant plus que tout n'y est pas dit, dans les détails, et que la tradition orale et parallèle est tout autant riche et importante. Jésus, fils de Marie, serait né en 7 ou 6 avant le début de notre ère et aurait longtemps mené une « vie caché » à Nazareth : il a commencé son ministère public à l'automne de l'an 27 (baptême par Jean dans le Jourdain), a prêché, guéri et enseigné en Galilée, en Décapole (le Golan actuel) et en Judée, avant d'être condamné à mort et de mourir crucifié, le vendredi 14 du mois de nisan de l'année 30, pour ensuite ressusciter le jour de Pâques. L'Évangile araméen de Matthieu daterait de 50 ; les deux Lettres de Paul aux Thessaloniens sont de 50-52, puis viennent ses Lettres aux Philippiens, aux Corinthiens (la 1ère et la 2ème) et aux Galates, en 56-57, et aux Romains (hiver 57-58) ; la Lettre de Jacques serait de 58 ; les Lettres de Paul aux Colossiens, aux Ephésiens et à Philémon datent de son 1er emprisonnement à Rome (61-63) ; en 64, paraissent la 1ère Lettre de Pierre et l'Évangile de Marc, suivis, en 65, de la 1ère Lettre de Paul à Timothée et d'une autre à Tite, de l'Évangile grec de Matthieu ainsi que de l'Évangile et des Actes de Luc ; la Lettre aux Hébreux et la 2ème Lettre de Paul à Timothée sont de 67. C'est après la destruction du Temple de Jérusalem, en 70, par l'empereur romain Tite, suite à la rébellion des Juifs, que viennent la Lettre de Jude, la 2ème Lettre de Pierre, l'Apocalypse et l'Évangile de Jean, ainsi que les Lettres de celui-ci. Cette redistribution chronologique des textes du NT est importante, car ceux qui sont attribués à Paul (dont la conversion remonte à 36-37) se présentent souvent comme antérieurs à ceux des quatre Évangiles : c'est, en effet, l'ensemble des 27 livres du NT qu'il s'agit maintenant d'interroger pour savoir ce qu'ils disent de Jésus Christ. En d'autres termes, quelle est leur « christologie », et celle-ci est-elle explicite ou implicite ? Dans le premier cas, Jésus s'appliquerait à lui-même des titres déjà connus dans le milieu juif de son temps ; dans le deuxième cas, c'est l'Église primitive qui les lui reconnaîtrait à cause même des dires et des faits dont Jésus est l'auteur et qui impliquent un « statut élevé » à expliciter après sa mort et sa résurrection, suite à une « vision rétrospective des événements ». Encore faut-il se rappeler que ces 27 livres relèvent de genres littéraires bien distincts. Les quatre Évangiles nous racontent « la vie publique » de Jésus. Seuls Matthieu et Luc évoquent auparavant sa généalogie « selon la Loi », sa naissance à Bethléem et sa prime enfance à Nazareth. Mais c'est sa « vie publique » qui importe, car elle est justement la « bonne nouvelle » à annoncer à tous, à savoir qu'il réalise les promesses messianiques faites à Israël, par ses miracles et ses enseignements, tant en Galilée qu'en Décapole et en Judée. Tout se concrétise enfin dans les événements décisifs de la « Semaine Sainte » : la dernière Cène (ou Repas pascal), sa condamnation à mort alors qu'il est innocent, sa flagellation douloureuse, sa crucifixion sous le titre de « Jésus de Nazareth, roi des Juifs », sa mort rédemptrice pour tous les humains et sa résurrection d'entre les morts (tombeau vide et apparitions successives à ses disciples préférés). Tel est le message des Évangiles. Le livre des Actes des Apôtres de Luc raconte les premières prédications de Pierre et de Paul, et donc leur manière de raconter la vie de Jésus et de préciser son identité. Il

en est de même des multiples Lettres qu'ils ont rédigées, ainsi que certains autres, ou s'exprime la première méditation chrétienne sur le mystère de Jésus, avant que l'Apocalypse de Jean ne tente d'interroger l'histoire du salut à partir de la vie des premières communautés chrétiennes d'Asie mineure.

I

Comment Jésus se situe-t-il dans les Evangiles ?

Il est certain que la prédication du « Royaume de Dieu » ou « Royaume des cieux » est au centre même de l'enseignement de Jésus, surtout dans les Evangiles synoptiques. Toutes les paraboles tendent à en décrire les richesses et les promesses, ainsi que les bénéficiaires privilégiés. Ce Royaume réalise enfin la longue attente de l'AT, car c'est le « Règne de Dieu » parmi nous et Jésus semble en être comme l'acteur principal et le réalisateur définitif : qui plus est, il apparaît comme étant « le Royaume déjà présent en personne ». Voilà pourquoi il convient de considérer comment Jésus se situe par rapport aux choses de la vie, par rapport à ce Royaume et par rapport à lui-même. Pour ce faire, il sera fait recours à l'essentiel des conclusions que Raymond E. Brown nous propose en son livre intitulé *Jésus dans les quatre évangiles* (Paris, Cerf, 1996 ; traduction de l'anglais *An Introduction to New Testament Christology*, Mahwah, Paulist Press, 1994).

1.1 Que peut-on percevoir de Jésus d'après ses paroles sur les choses de ce monde ?

Et qu'en est-il, d'abord, des choses ordinaires de la vie ? Parfois, il n'a qu'une connaissance limitée : c'est le cas lorsqu'il s'agit de savoir qui est l'hémorroïse qu'il va guérir (Mc 5, 30-35 ; Lc 8, 45-47 ; Mt 9, 22), tout comme il interrogeait, tout jeune, les docteurs de la Loi dans le Temple (Lc 2, 46). Mais, en d'autres circonstances, il laisse supposer qu'il a une connaissance extraordinaire ou surhumaine : il y a d'abord le refus des limites habituelles de toute connaissance humaine (lors de la multiplication des pains, Jn 6, 5), il y a ensuite son pouvoir de lire dans les pensées d'autrui (il sait que Judas va le trahir, Jn 6, 71 ; 13, 11), il y a enfin sa connaissance à distance (Nathanaël sous le figuier, Jn 1, 48-49 ; la préparation de la Pâque, Mc 14, 13-14 ; Lc 22, 10-11 ; le paiement de l'impôt, Mt 17, 24-27). Quant à la connaissance générale qu'il montre des choses religieuses, les Evangiles révèlent que Jésus participe de celle de ses contemporains quant à certains textes de l'AT, « même si les citations sont dépourvues de sens critique et reflètent les idées inexacts de son époque » ou font appel à « une herméneutique qui serait aujourd'hui considérée comme marginale » : on le reconnaît pourtant « savant en Ecriture » (Jn 7, 15), d'autant plus qu'il répète : « Vous avez entendu dire..., mais moi je vous dis » (Mt 5, 17-48) et qu'il sait argumenter, à partir de l'Ecriture, sur le divorce (Mt 19, 4) et sur la résurrection (Mt 22, 31-32). Jésus utilise parfaitement les concepts religieux de son temps, qu'il s'agisse des démons, de l'au-delà et de

l'apocalypse. Il y a enfin bien des textes qui laissent entendre que Jésus a la connaissance de l'avenir, même s'il est difficile d'y retrouver ses *ipsissima verba*. C'est le cas de la triple annonce de sa passion, crucifixion et résurrection (Lc 24, 19-26 ; Mc 8, 31 ; 9, 31 ; 10, 33-34), du signe de Jonas proposé aux pharisiens (Mt 12, 39-40) et aussi de l'annonce de la destruction de Jérusalem et du sanctuaire du Temple (Mt 24, 1-25 ; Mc 13, 2-23 ; 14, 57-58 ; 26, 60-61 ; Jn 2, 19-21), sans parler, en fin de compte, de l'annonce de la parousie (parousie immédiatement après la mort de Jésus, Jn 14, 3 ; Mc 14, 62 ; ou durant la vie des contemporains de Jésus, Mt 10, 23 ; Mc 13, 30 ; Jn 1, 51 ; 21, 22 ; ou repoussée à l'infini, Mc 13, 1-37 ; Mt 24, 1-51 ; 25, 1-46 ; Lc 21, 5-36).

1.2 Que peut-on percevoir de Jésus d'après ses actes et ses paroles proclamant le Royaume de Dieu ?

Il ne s'agit ni de la restauration du « royaume temporel » d'Israël, ni de la venue de son roi, un Messie « politique », mais bien plutôt du « Règne de Dieu », universel et définitif, qui conjugue justice et sainteté. Il y a d'abord les actes de Jésus, et singulièrement ses miracles, même s'il a quelque doute sur leur capacité de convaincre (Lc 16, 31) : c'est par eux que le Royaume se réalise (Mt 12, 28). Actes de puissance singulière, ils font advenir le Règne de Dieu qui est victoire sur le mal et Satan : en guérissant les aveugles, les boiteux, les lépreux, et en ressuscitant les morts, Jésus proclame que « les temps sont accomplis » et que « le Royaume est là » (Lc 4, 16-22). Comme le dit encore Raymond E. Brown, « tout renforce l'image d'un Jésus percevant son rôle comme essentiel et unique dans le plan final de Dieu pour établir son règne sur le monde ». Quant aux paroles de Jésus, elles sont intimement mêlées à toutes ces paraboles du Royaume : trésor enterré et perle de grand prix (Mt 13, 44-46), festin nuptial (Mc 2, 19 ; Mt 22, 214 ; Lc 14, 16-24), où il y a joie pour la brebis perdue et la drachme retrouvée (Lc 15, 3-10 ; Mt 18, 12-13), car on y rétribue également les ouvriers à la vigne (Mt 20, 1-16) et on y distingue les publicains des pharisiens (Lc 18, 9-14). Il y a aussi les invitations faites par Jésus à le suivre pour servir ce même Royaume: exigences d'autant plus impératives que ce service ne saurait se contenter de demi-mesures. Le « en vérité » par lequel Jésus introduit ses oracles, l'autorité supérieure qu'il s'adjudge et l'attitude de parfaite indépendance qu'il affirme vis-à-vis des institutions de son temps, tout cela suppose que « Jésus prétendait être plus grand que tous ceux qui l'avaient précédé dans l'histoire du salut d'Israël, plus grand que les prophètes et même que Moïse ». A terme, comme le dit R. E. Brown, « sa relation à celui qu'Israël nomme Dieu est d'une intimité si unique que ses disciples ont été obligés de le désigner par des termes différents de ceux utilisés dans le passé pour les autres acteurs du plan de Dieu ».

1.3 Que peut-on percevoir de Jésus d'après ce qu'il dit de lui-même ?

Il s'agit alors de voir comment Jésus s'est appliqué à lui-même les titres de « Messie », de « Fils de Dieu » et de « Fils de l'Homme », ou s'il a accepté de recevoir ces titres quand ils lui étaient appliqués par d'autres, tout en y distinguant toujours la conscience qu'avait Jésus de son identité et sa capacité à la formuler en des « titres » compréhensibles pour tous.

Même s'il s'avère que les juifs contemporains de Jésus n'attendaient plus un Messie personnalisé, il n'en reste pas moins que quatre témoignages tirés des Evangiles lui attribuent ce titre : on sait qu'il s'agit alors du « oint du Seigneur », de celui que Dieu a choisi pour réaliser son règne sur terre. « Messie » ne saurait jamais signifier, en un tel contexte, « celui qui guérit les malades en oignant d'huile leurs plaies ». Il y a d'abord la confession de Pierre à Césarée de Philippe (Mc 8, 29-33 ; Mt 16, 15-23 ; Lc 9, 20-22). A la question posée par Jésus : « Pour vous, qui suis-je ? », il y a cette réponse de Pierre : « Tu es le Messie, le Fils du Dieu vivant », et Jésus de lui dire : « Tu es heureux, Simon fils de Jonas, car cette révélation t'est venue, non de la chair et du sang, mais de mon Père qui est dans les cieux ». Il y a ensuite la question posée à Jésus par le grand prêtre devant le tribunal du Sanhédrin (Mc 14, 61-62 ; Mt 26, 63-64 ; Lc 22, 67-69) : « Es-tu le Messie, le Fils du Béni ? », à laquelle Jésus répond : « Je le suis ». Il y a enfin l'affirmation de Jésus à la Samaritaine qui l'entretient du « Messie qui doit venir » : « Je le suis, moi qui te parle », lui dit-il (Jn 4, 25-26). A ces trois témoignages s'ajoutent celui du titre de l'inculpation finale : Jésus est « le roi des Juifs », titre qui signifie sa messianité (Mc 15, 2 ; Mt 27, 11 ; Lc 23, 2). Mais on sait aussi que ce terme de « Messie » était des plus ambigus et pouvait impliquer des dimensions guerrières, politiques et nationalistes, que Jésus récusait absolument, puisqu'il entendait être le Messie « serviteur souffrant » du prophète Isaïe à vocation pacifique, spirituelle et universelle. Il n'a donc jamais nié être le Messie, tout en faisant entendre qu'il n'en acceptait pas le titre au sens que lui donnaient tant ses disciples que ses adversaires, d'où le recours au « secret messianique » si cher à l'Evangile de Marc.

L'expression « Fils de Dieu », très biblique, signifie que celui qui est ainsi nommé a « une relation privilégiée avec Dieu » et n'implique pas nécessairement « une filiation divine au sens propre ». Or c'est bien en ce dernier sens que Jésus a été considéré par l'Eglise naissante. Trois passages des Evangiles le laissent déjà entendre, plus ou moins. Il y a d'abord les réactions de Jésus quand on lui demande s'il est Fils de Dieu ou qu'on le proclame tel à propos de sa qualité de Messie, comme on l'a vu plus haut. Il y a ensuite les deux récits de la conception virginale de Jésus en Matthieu et Luc, car « le mode de conception et l'identité de Jésus comme Fils de Dieu sont les faits les plus importants sur lesquels ils concordent ». Il y a enfin l'affirmation de la filiation divine de Jésus au baptême (Mt 3, 13-17 ; Mc 1, 1-8 ; Lc 3, 1-18) et à la transfiguration (Mt 17, 1-8 ; Mc 9, 2-8 ; Lc 9, 28-36), où l'intervention divine est précisée : « Celui-ci est mon Fils bien-aimé, qui a toute ma faveur ; écoutez-le ». Mais deux groupes de textes ont une plus forte valeur de preuve. Il y a d'abord ceux (et ils sont sans nombre) où Jésus parle de Dieu comme étant son Père, surtout en Matthieu et Jean : « Jésus a revendiqué, avec Dieu son

Père, une relation particulière très proche, qui allait au-delà des relations habituelles évoquées dans le judaïsme contemporain ». l'appelant en araméen 'abba', Père. Certes, il dit aussi à ses disciples « votre Père qui est dans les cieux », mais « si Jésus s'est présenté comme étant le premier d'un grand nombre à entretenir une relation nouvelle et privilégiée avec Dieu comme Père, cette primauté implique que sa filiation était de quelque manière supérieure à la filiation de tous ceux qui viendraient après lui ». Il y a surtout ces nombreux textes de l'Évangile de Jean où Jésus parle de lui-même comme étant le Fils : « Le Père et moi nous sommes un » (Jn 10, 30), « Qui m'a vu a vu le Père » (Jn 14, 9), « Oui, Dieu a tant aimé le monde qu'il a donné son Fils unique » (Jn 3, 16), textes qui corroborent trois passages importants des Évangiles synoptiques. Dans les Évangiles de Matthieu et de Luc, Jésus affirme que « Nul ne sait qui est le Fils si ce n'est le Père, ni qui est le Père si ce n'est le Fils et celui à qui le Fils veut bien Le révéler » (Mt 11, 27 ; Lc 10, 22). Dans l'Évangile de Marc, il déclare : « Quant à la date de ce jour ou à l'heure (il s'agit de l'Heure Ultime), personne ne les connaît, ni les anges dans le ciel, ni le Fils, personne que le Père » (Mc 13, 32). Et dans la parabole des vignerons homicides, il s'identifie de très près au « fils bien-aimé » que le Maître de la vigne envoie en dernier lieu (Mc 12, 6 ; Lc 20, 13 ; Mt 21, 37). Ce faisant, Jésus « s'est vraisemblablement présenté et s'est considéré comme 'le Fils', impliquant par là une relation à Dieu très privilégiée qui fait partie intégrante de son identité et de son statut ». L'Évangile de Matthieu finit d'ailleurs avec cet ordre qu'il donne à ses disciples : « Allez donc, de toutes les nations faites des disciples, les baptisant au nom du Père et du Fils et du Saint Esprit » (Mt 28, 19).

Il est enfin un autre titre que Jésus s'est attribué et qui n'est pas sans signification, puisqu'il se présente presque 80 fois dans les Évangiles : il est le « Fils de l'Homme », expression étrange dont l'AT ne parle que dans le livre de Daniel où ce titre est celui d'un juge universel « comme un fils d'homme » (Dn 7, 13) qui vient d'auprès de Dieu. Personne dans les Évangiles ne s'adresse à Jésus en le nommant ainsi, mais c'est lui-même qui s'attribue ce titre, sans jamais expliquer ce qu'il entend par là. C'est lorsqu'il est enfin sommé, par le grand prêtre du Sanhédrin, de répondre à sa question : « Es-tu le Messie, le Fils du Béni ? » qu'il répond : « Je le suis, et vous verrez le Fils de l'Homme siéger à la droite de la Puissance et venir avec les nuées du ciel » (Mc 14, 61-62). R. E. Brown dit à ce sujet : « Jésus avait la ferme conviction que, s'il était rejeté et mis à mort comme jadis les prophètes l'avaient été, Dieu réaliserait son royaume en lui donnant raison contre ceux qui le considéraient comme un faux prophète et qui rejetaient, comme venant du diable, le pouvoir sur le mal et le péché que Dieu lui avait donné. Sa réflexion sur Dn 7 et d'autres passages de l'AT (Ps 110 ; peut-être Ps 80, 18) a pu conduire Jésus à développer le symbole de celui 'comme un fils d'homme' à qui Dieu donnerait gloire et empire. Ce symbole est devenu 'le Fils de l'Homme', la figure humaine que Dieu glorifie et par qui il manifeste son triomphe final ; et Jésus, se percevant comme l'instrument du plan de Dieu, s'est appliqué ce symbole à lui-même », riche de développements ultérieurs.

Ainsi donc les Evangiles attribuent à Jésus les connaissances et l'autorité caractéristiques d'un prophète, et même, en fait, d'une figure prophétique ayant pour mission l'achèvement du Royaume de Dieu. Au service de celui-ci, il a fait preuve, dans sa lutte contre le mal, d'un pouvoir qui dépassait les limites de l'expérience ordinaire. « Conformément à son autorité, ajoute encore R. E. Brown, il déclarait le pardon des péchés, modifiait la loi de Moïse, violait les règles du sabbat, négligeait la bienséance en mangeant avec les collecteurs d'impôts et les pécheurs, exprimait des exigences sévères (interdiction du divorce, appel au célibat et au renoncement à la vie familiale), défiait le bon sens (invitation à tendre l'autre joue), bref, il enseignait comme ne le faisait aucun maître de son temps... Aucun prophète n'a, comme Jésus, rompu avec un passé vénéré, de façon aussi radicale ni avec autant d'assurance. De plus, la certitude qui se manifestait dans les paroles et les actes de Jésus implique la conscience d'une relation unique avec Dieu... Jésus a rencontré, et même utilisé, certains titres et dénominations mais, souvent, leur signification naissante faisait qu'il était obligé d'en associer plusieurs pour rendre compte correctement de sa conception du plan de Dieu ». L'Eglise naissante a tout simplement continué et affiné la terminologie chrétienne que Jésus avait commencé à utiliser : c'est bien là ce que l'on peut découvrir non seulement dans les quatre Evangiles mais aussi et surtout dans les autres livres du NT.

II

Comment Jésus est-il situé dans le Nouveau Testament ?

Si les Evangiles nous donne « la façon dont Jésus se présentait de son vivant », ils nous donnent aussi, ainsi que tous les autres livres du NT, « la façon dont les chrétiens l'ont présenté par la suite », car c'est tout le NT qui nous parle de Jésus : ses auteurs inspirés, témoins directs de son témoignage et surtout de sa résurrection, devaient bien préciser quelle était sa personnalité mystérieuse qui ne cessait de faire problème pour ceux qui en entendaient parler sans l'avoir vu. Quelle est donc la christologie de ces auteurs ? Ayant vu Jésus ressuscité, ils ont alors compris qu'il était encore plus grand qu'ils ne l'avaient perçu durant son ministère public, d'où une perception plus profonde de sa personnalité et une explicitation plus élaborée de son identité, ce qui est tout à fait normal. Toujours avec Raymond E. Brown, il convient d'envisager ici « les différentes perceptions que l'on avait de Jésus... aux différents 'moments' de sa vie », ces « moments » étant des scènes de sa vie, devenues porteuses d'un message christologique. Certains exégètes en arrivent même à préciser davantage des perceptions diversifiées selon la plus ou moins grande proximité des événements. En effet, les textes les plus anciens (reprenant des hymnes d'avant 50) font un commentaire christologique des derniers moments de la vie de Jésus, tandis que les textes qui suivent en élargissent le contenu d'abord à la période du ministère public, puis à l'enfance et à ce qui l'a

précédée. D'où trois types de « moments » et donc de christologies qui sont autant d'enseignements du NT quant à l'identité ultime de Jésus Christ.

2.1. Il y a d'abord une présentation de Jésus exprimée « en termes de retour de Jésus ou de résurrection ».

Datant de la période qui va de 30 à 50, exprimée dans les textes les plus anciens, cette perception de l'identité de Jésus est d'abord présentée par le 2ème discours de Pierre (Ac 3, 19-21) à Jérusalem : « Il (Dieu) enverra alors le Messie qui vous a été destiné, Jésus, celui que le ciel doit garder jusqu'aux temps de la restauration universelle ». Elle se retrouve dans la formule du *Maranatha*, « Viens, Seigneur ! » (1 Co 16, 22 ; Ap 22, 20) qui implique que Jésus, lors de son retour, sera le Seigneur roi de la terre, comme il était prévu de la venue du « Fils de l'Homme ». Mais l'essentiel du message chrétien repose alors sur ce que Jésus a fait, et non sur ce qu'il fera. D'où cette christologie dominante de la résurrection, dont Paul ne fait que répéter les formulations presque liturgiques des premières communautés chrétiennes. Pierre affirme (Ac 2, 32-36) que « Dieu l'a ressuscité, ce Jésus... Dieu l'a fait Seigneur et Messie, ce Jésus que vous avez crucifié » et il répète (Ac 5, 31) que « c'est lui que Dieu a exalté par sa droite, le faisant Chef et Sauveur ». Quant à Paul (Ac 13, 32-33), il proclame que « la promesse faite à nos pères Dieu l'a accomplie en notre faveur à nous, leurs enfants : il a ressuscité Jésus. Ainsi est-il écrit au psaume 2 : Tu es mon fils, moi-même aujourd'hui je t'ai engendré ». Aux Romains (Rm 1, 3-4), il dit de Jésus qu'« issu de la lignée de David selon la chair, (il est) établi Fils de Dieu avec puissance selon l'Esprit Saint (l'Esprit de sainteté) par sa résurrection des morts » et aux Philippiens (Ph 2, 8-9) il rappelle une hymne des premiers temps : « (Jésus) s'est fait obéissant jusqu'à la mort et la mort de la croix. Aussi Dieu l'a-t-il exalté et lui a-t-il donné le Nom (c'est-à-dire Seigneur) qui est au-dessus de tout nom ». Bien d'autres textes rejoignent ceux-là quant à cette perception plus profonde du mystère de Jésus que les écrivains inspirés manifestent ainsi à la lumière de sa Résurrection d'entre les morts, dont ils sont les témoins. Ce faisant, ils ont découvert des aspects de Jésus dont ils n'étaient pas clairement conscients jusqu'alors, ce qui leur permet de dire qu'il s'est révélé comme Messie, Fils de Dieu, Fils de l'Homme, Seigneur et Sauveur.

2.2. Il y a ensuite la perception de Jésus exprimée en termes de ministère public.

« Tous les Evangiles, rappelle Raymond E. Brown, présentent un Jésus qui était clairement Messie, Fils de l'Homme et Fils de Dieu, et parfois même Seigneur, dès son ministère public », c'est-à-dire du baptême jusqu'à la croix. C'est aussi l'étape de l'humilité, puisqu'« il a pris la condition d'esclave » (Ph 2, 7), ce qui engendre dans leur témoignage une tension permanente entre les deux aspects d'exaltation et d'humilité de la vie même de Jésus. On a déjà vu ce qu'il en était de

la déclaration officielle lors du baptême : « Celui-ci est mon Fils bien-aimé ». Il faut reconnaître ici que chaque évangéliste décrit d'une manière originale cette tension entre l'image exaltée du Messie-Fils et celle de « l'humble Serviteur ». « Marc est celui qui conserve le plus l'aspect d'humilité en présentant un ministère d'avant la crucifixion pendant lequel aucun être humain ne perçoit ni ne confesse que Jésus est le Fils de Dieu. L'identité christologique de Jésus est donc un 'secret' qui est connu seulement) des lecteurs et des démons... On dirait presque que Jésus ne peut pas être pleinement le Messie tant qu'il n'est pas passé par l'expérience de la croix (« Tout fils qu'il était, dit la Lettre aux Hébreux (5, 8), il apprit, de ce qu'il souffrit, l'obéissance »). C'est sur la croix que Jésus révèle enfin son identité de Fils-Serviteur. Matthieu fait en sorte que la condition exaltée de Jésus fasse quelque irruption au cours de l'humble ministère public, mais au seul bénéfice des disciples qui sont ainsi faits confidentes de sa mystérieuse identité : « Ce portrait qu'il trace d'un Jésus dont la divine filiation peut être perçue par ses disciples (du moins dans les moments de foi) influence son récit des actions de Jésus et de ses disciples ». Quant à Luc, il insiste assez sur la grandeur de Jésus dans le livre des Actes où Pierre et Paul en détaillent les titres et leurs manifestations. Son Evangile rejoindrait volontiers celui de Marc, mais sa présentation de Jésus en fait toujours le « Seigneur », ce qui permet à ses lecteurs de percevoir par là l'identité élevée de Jésus, « qui est en paix avec Dieu comme avec lui-même ». Jean, par contre, insiste tellement sur la condition exaltée de Jésus qu'il en oublie de rappeler les faiblesses ou limites humaines. Selon son Evangile, « dans les tout premiers jours de la rencontre des disciples avec Jésus, ils confessent qu'il est le Messie, Roi d'Israël et Fils de Dieu (Jn 1, 41 et 49). Jésus déclare être le Fils et affirme publiquement son unité avec le Père (Jn 10, 30 et 38 ; 14, 9), et ses adversaires lui en font reproche (Jn 5, 18 ; 10, 33 ; 19, 7). D'ailleurs le début même de l'Evangile de Jean (le « prologue ») (Jn 1, 1-18) est des plus explicites : « Au commencement le Verbe était et le Verbe était avec Dieu et le Verbe était Dieu. Il était au commencement avec Dieu... Et le Verbe s'est fait chair et il a demeuré parmi nous, et nous avons vu sa gloire, gloire qu'il tient de son Père comme Fils unique, plein de grâce et de vérité ». Et, comme pour finir, Thomas confesse devant Jésus ressuscité : « Mon Seigneur et mon Dieu » (Jn 20, 28). Bref, en cet Evangile, Jésus apparaît toujours comme majestueusement maître de son destin : dans les miracles, les guérisons, l'arrestation, la croix, c'est lui « qui mène le jeu » en toute liberté et par excès d'amour pour la multitude. Telles sont les perceptions diversifiées que les évangélistes proposent de l'identité de Jésus : elles se complètent harmonieusement et appellent simplement à être unitairement élaborées, ce que fera l'Eglise primitive.

2.3 Il y a enfin la perception de Jésus en ses dimensions primordiales (« préministérielles »)

Avec Raymond E. Brown, on peut y distinguer une christologie de la famille ou de l'enfance, une christologie de la conception et une christologie de la préexistence : il s'agit encore de trois « moments » au sujet desquels le NT nous

livre un enseignement des plus précis. Les Evangiles sont des plus discrets quand il s'agit de la jeunesse de Jésus, et c'est pourquoi des évangiles apocryphes ont voulu en imaginer les péripéties (on y parle d'un palmier qui s'incline pour lui donner des dattes, ainsi qu'à sa mère ; on y raconte qu'il modèle des oiseaux avec de la glaise, le jour du sabbat ; on y invente bien d'autres miracles qui relèvent plutôt du merveilleux). « Si l'on classe les trois exemples de christologie familiale en fonction de l'âge qu'avait Jésus dans chacun des récits (sa naissance à Bethléem : Mt 2, 1-23, sa visite au Temple : Lc 2, 41-51, son miracle à Cana : Jn 2, 1-11), on y trouve... la claire affirmation que Jésus était le Fils de Dieu, non seulement avant qu'il eût été baptisé par Jean, mais même dès son premier instant de conscience ». Quant il s'agit de sa conception-naissance, Matthieu (1, 1-25) et Luc (1, 26 à 2, 20) relient l'identité humaine de Jésus comme descendant de David au fait que son père légal, Joseph, était de la maison de David, mais la conception de l'enfant dans le sein virginal de Marie est l'œuvre de l'Esprit Saint : « L'Esprit Saint viendra sur toi, lui est-il dit lors de l'annonciation, et la puissance du Très-Haut te prendra sous son ombre ; c'est pourquoi l'enfant sera saint et sera appelé Fils de Dieu », tandis que, chez Matthieu, il est « Emmanuel, c'est-à-dire Dieu avec nous ». Telle est la christologie de la conception que ces deux évangélistes développent à merveille, et chez Luc le portrait de Marie est particulièrement bien élaboré. Mais c'est la christologie de la préexistence qui s'avère être la plus importante, car elle dépasse les dimensions de la vie terrestre de Jésus. Celui-ci préexiste à Moïse et à Abraham : « Comme Moïse éleva le serpent au désert, ainsi faut-il que soit élevé le Fils de l'Homme » (Jn 3, 14) et « Abraham exulta à la pensée de voir mon jour ; il l'a vu et il s'est réjoui (car) avant qu'Abraham fût, Je Suis » (Jn 8, 56-58). Qui plus est, Jésus est le « nouvel Adam », dans l'enseignement de Paul, et même préexiste à Adam : « Lui, de condition divine, ne retint pas jalousement le rang qui l'égalait à Dieu. Mais il s'anéantit lui-même, prenant condition d'esclave, et devenant semblable aux hommes » (Ph 2, 6-11). C'est ainsi qu'apparaît la merveilleuse réalité de « l'incarnation » du Verbe de Dieu en la personne de Jésus. Comme le signifie ce dernier texte, il ne s'agit pas d'un homme qui a cherché à atteindre l'égalité avec Dieu, mais bien d'un Verbe qui n'a pas voulu conserver absolument sa réalité divine mais a voulu devenir un être humain pour une mission bien définie, à savoir manifester l'amour de Dieu pour tous et les sauver de la perdition. Paul l'affirme en disant : « Le Seigneur Jésus, de riche qu'il était, s'est fait pauvre pour vous » (2 Co 8, 9). Ainsi donc si le Fils est devenu humain, c'est qu'il existait déjà auparavant, d'où l'autre hymne que rapporte Paul aux Colossiens : « Il est l'Image du Dieu invisible, Premier-Né de toute créature... tout a été créé par lui et pour lui. Il est avant toutes choses et tout subsiste en lui... Il est le Principe, Premier-Né d'entre les morts... car Dieu s'est plu à faire habiter en lui toute la Plénitude... en faisant la paix par le sang de sa croix » (Col 15220). La Lettre aux Hébreux dit aussi que le Fils est plus grand que les anges et sa vision est celle d'un Fils divin qui existait avant la création, a participé à la création de toutes choses et s'est incarné en Jésus Christ (He 2, 5218). Quant à l'Evangile de Jean, comme on l'a vu, les exemples y sont nombreux d'une « christologie précréationnelle » : on y trouve souvent

l'expression significative de Jésus « Je Suis » (où le verbe être n'a pas d'attribut), ce « Ego eimi » en sa forme absolue, dont on sait que, dans l'AT, elle exprime le « Je Suis » divin de Yahweh (Jn 8, 24 ; 8, 28 ; 8, 58 ; 13, 19). Comme le reconnaît Raymond E. Brown, « l'usage que fait Jean de 'Je Suis', à la forme absolue, loin d'être une pure création de sa part, correspond probablement à l'élaboration d'un usage dans la tradition de l'Eglise primitive, usage dont nous trouvons également quelques traces dans les Evangiles synoptiques... Si, pour les autres auteurs du NT, l'acte suprême d'amour de Dieu en Jésus fut le don de soi sur la croix (Rm 5, 8), chez Jean (3, 16221) l'acte suprême d'amour de Dieu est d'envoyer son Fils dans le monde comme une lumière pour ceux dont les œuvres sont faites en Dieu ». Tout ceci permet de comprendre que, dans ses affirmations dogmatiques, le Concile de Nicée (325) est fidèle à une direction essentielle de la christologie du NT, tout en apportant une meilleure réponse au problème de l'identité de Jésus. D'ailleurs, si certains textes du NT impliquent que le titre de « Dieu » n'était pas utilisé pour Jésus (mais pour le Père, cf. Mc 10, 18 ; 15, 34 ; Mt 27, 46 ; Ep 1, 17 ; Jn 17, 3 ; et bien d'autres), il y en a d'autres qui le supposent (Ga 2, 20 ; Ac 20, 28 ; Jn 1, 18 ; Col 2, 2-3 ; 2 Th 1, 12 ; Tt 2, 13 ; Rm 9, 5 ; 1 Jn 5, 20 ; 2 P 1, 1) et surtout qui l'affirment explicitement en ces passages déjà pris en considération : « Ton trône, ô Dieu, subsiste dans les siècles des siècles et le sceptre de droiture est le sceptre de ta royauté... C'est pourquoi Dieu, ton Dieu, t'a oint d'une huile d'allégresse » (He 1, 829) ; car « Au commencement le Verbe était et le Verbe était Dieu » (Jn 1, 1) et, devant Jésus ressuscité, le chrétien croyant redit, avec l'apôtre Thomas : « Mon Seigneur (Kyrios) et mon Dieu » (Jn 20, 28). Tous les textes auxquels il est ici fait recours relèvent d'antiques pratiques liturgiques qui appartiennent à la seconde période d'élaboration du NT : elles n'en sont pas moins significatives de la perception que les chrétiens se faisaient alors de l'identité ultime de Jésus.

III

Les dimensions exactes de l'identité mystérieuse de Jésus dans le NT

3.1. La rencontre du NT avec Jésus Christ

Comme le laissent entendre tous les textes rapidement évoqués quant à ce que Jésus a dit de lui-même et à ce que ses disciples immédiats ont dit de lui, il semble bien que la « rencontre » se soit produite selon deux processus qui autorisent une double approche de la christologie du NT. Il y a, d'une part, une « christologie ascendante » qui part de Jésus de Nazareth en son aventure toute humaine et de l'expérience qu'en ont fait les disciples immédiats, comme le confesse Jean : « Ce qui était dès le commencement, ce que nous avons entendu, ce que nous avons vu de nos yeux, ce que nous avons contemplé, ce que nos mains ont touché du Verbe de

vie ; car la vie s'est manifestée : nous l'avons vue, nous en rendons témoignage et nous vous annonçons cette vie éternelle qui était tournée vers le Père et qui nous est apparue » (1 Jn 1, 122). C'est bien là ce que pourrait dire chacun des douze premiers apôtres et c'est cette christologie que rapportent les Evangiles et le livre des Actes : le ministère terrestre de Jésus, ses miracles, ses signes et ses prodiges, sa crucifixion par des hommes, sa résurrection par l'intervention de Dieu, la proclamation de la foi de la part des témoins. On y passe ainsi du Jésus de Nazareth dans son individualité historique et son chemin parmi les hommes, au Christ crucifié, glorifié et constitué Seigneur, Sauveur et dispensateur de l'Esprit. Mais il existe, d'autre part, une « christologie descendante » que Paul représente à merveille : profondément marqué et transformé par l'apparition du Christ sur le chemin de Damas (Ac 9, 1-18 ; 22, 5-16 ; 26, 10-18 ; Ga 1, 12-17), son attention concentrée sur le Christ pascal l'amène à proclamer que l'événement de la Résurrection de Jésus fait toute la lumière sur la mort de celui-ci : « Le Christ est mort pour nos péchés selon les Ecritures... et il est ressuscité le troisième jour selon les Ecritures » (1 Co 15, 3-4), distinguant même alors un Christ « selon la chair » et un Christ « selon l'Esprit » (Rm 1, 3-4), mais unissant l'existence fragile et mortelle de Jésus et sa condition immortelle et vivifiante de Seigneur de gloire, et encourageant ses chrétiens à vivre « les mêmes sentiments qui sont dans le Christ Jésus » (Ph 2, 5). Ces deux christologies convergent ainsi en un Jésus Christ « proclamé 'Seigneur', titre qui exprime son état glorieux et suppose en celui qui le porte un rang semblable à celui de Dieu ».

3.2. Jésus, au cœur des thèmes majeurs du NT

Il est certain que les livres du NT parlent tous de ce Règne de Dieu qui est le Royaume annoncé par Jésus. Déjà annoncé dans l'AT, il est au centre même de la prédication de Jésus, du baptême à la croix : s'il est une réalité du monde à venir, il est cependant déjà présent, d'autant plus que Jésus en est la réalisation, perceptible pour tous. On y passe des béatitudes à la victoire sur le péché et la mort. Mais, en même temps, le Royaume des Cieux est une réalité supratemporelle et supranationale qui donne à Jésus une mission universaliste. C'est donc la personne de Jésus qui est au cœur du témoignage des 27 livres du NT, car elle est inséparable du Règne de Dieu. « Si désireux qu'ils aient été de proclamer que Jésus est plus qu'un homme, les évangélistes n'ont eu garde d'oublier la profonde humanité du Sauveur » : ils ont su le rappeler, chacun à leur manière, comme il a été dit plus haut. Mais, en même temps, Jésus apparaît bien comme étant le Messie, le Fils de l'Homme, le Serviteur souffrant, et tout change, dans les affirmations du NT, dès lors que sa résurrection révèle enfin aux disciples les plus proches quelle est son identité ultime. Comme il a été dit précédemment, ces derniers ont ainsi pu percevoir la transcendance et la divinité de ce Jésus dont l'identité s'était faite toujours plus mystérieuse à travers ses dires et ses faits et gestes. Cela les a aussi amenés à comprendre et donc à décrire l'Eglise naissante, la communauté fraternelle des chrétiens baptisés, comme étant une première actualisation du Règne de Dieu sur terre. D'où le choix des douze apôtres, destinés à continuer son œuvre et à constituer

une assemblée de croyants en sa résurrection, « reste » d'un Israël selon l'Esprit et nouveau « peuple de Dieu », porteur des promesses du Royaume. Le choix de Pierre à Césarée de Philippe (Mt 16, 13-19) pour être le premier responsable de cette Eglise naissante est corroboré par bien d'autres passages du NT, tandis que le récit de la « dernière Cène », que tous rapportent, est à l'origine du sacrement essentiel de cette Eglise : l'Eucharistie qui rappelle, partout et toujours, la mort et la résurrection de Jésus « pain vivant descendu du ciel... devenant par son corps nourriture et par son sang breuvage de vie éternelle pour ceux qui communient ainsi à son mystère et participent de son Alliance nouvelle » (Jn 6, 22-66).

3.3. Jésus Christ au cœur de l'existence chrétienne

Avec Stefano De Fiores, on peut dire, à ce sujet, que « l'image de Jésus Christ dessinée par les auteurs du NT accentue un aspect ou l'autre, selon leurs diverses perspectives théologiques : Fils de Dieu et Fils de l'Homme (Marc), Messie de David et Seigneur présent dans la communauté (Matthieu), centre de l'Histoire du salut (Luc), Verbe (Logos) incarné et porteur de vie (Jean), Christ glorifié vivant dans l'Eglise (Actes), témoin fidèle et Seigneur des rois de la terre (Apocalypse), grand prêtre souverain (Lettre aux Hébreux), etc... Mais, dans Jean et Paul surtout, nous trouvons, élaborée dans une perspective mystique, l'unité qui existe entre le Christ et la communauté ainsi que l'influx salvifique du premier sur la seconde ». Pour Paul, Jésus est au centre de la vie du chrétien, « créature nouvelle » parce que « fils de Dieu par adoption grâce au baptême » : cela donne sens à l'existence et garantit le salut. La vie chrétienne est donc une vie « dans le Christ » (formule qui revient 164 fois dans les textes de Paul), d'où « la communion la plus intime qu'on puisse imaginer avec le Christ glorieux ». Qu'il suffise ici de citer les textes les plus significatifs à ce sujet : « Notre vieil homme a été crucifié avec lui... Regardez-vous comme morts au péché et vivants pour Dieu dans le Christ Jésus » (Rm 6, 6-11 ; 2 Co 5, 14-17) ; « Vous vous êtes dépouillés du vieil homme avec ses agissements » (Col 3, 9 ; Ep 4, 22) ; « Revêtez-vous du Seigneur Jésus Christ et ne vous souciez pas de la chair pour en satisfaire les convoitises » (Rm 13, 14) ; « Revêtez l'homme nouveau qui a été créé selon Dieu, dans la justice et la sainteté » (Ep 4, 24). En fin de compte, tout chrétien est invité à dire comme Paul lui-même : « Je suis mort à la loi afin de vivre pour Dieu : je suis crucifié avec le Christ ; et si je vis, ce n'est plus moi, mais le Christ qui vit en moi. Ma vie présente dans la chair, je la vis dans la foi au Fils de Dieu qui m'a aimé et s'est livré pour moi » (Ga 2, 19-20), car « la promesse d'immortalité est là - il « transfigurera notre corps de misère pour le conformer à son Corps de gloire (Ph 3, 21).

Avec le 4ème Evangile, il s'agit d'une vie chrétienne conformée à celle de Jésus, laquelle est, dans le sens le plus riche, une révélation de sa gloire. Le Christ y est Fils de Dieu et vie du monde tout à la fois, dans un monde soumis à la prison des ténèbres et de la mort ; il y affirme : « Je suis venu pour qu'on ait la vie et qu'on l'ait surabondante » (Jn 10, 10). Le chrétien se doit donc de l'accueillir et d'en vivre puisque Jésus lui est « voie, vérité et vie » (Jn 14, 6). Jésus, manifestation parfaite de

Dieu et de son amour, donne aux hommes la rédemption dont ils ont besoin et la vie divine qu'ils avaient perdue en Adam. Il est la lumière qui brille dans les ténèbres (Jn 1, 9 ; 8, 12 ; 9, 5), le révélateur du Père (Jn 1, 18 ; 14, 9) et de sa gloire (Jn 1, 14), toutes choses qui ne peuvent être comprises que grâce à l'Esprit (Jn 16, 13-15) dont la tâche est d'introduire dans la connaissance de la vérité, vérité de Dieu, de l'homme et de l'histoire, en vue d'une expérience vitale telle qu'elle est résumée par Jésus lui-même en sa « prière sacerdotale », après la dernière Cène : « La vie éternelle, c'est qu'ils te connaissent toi, le seul véritable Dieu, et celui que tu as envoyé, Jésus Christ » (Jn 17, 3). Telles sont les deux aspects de cette commune spiritualité du chrétien que l'on peut découvrir grâce à la lecture attentive des textes du NT dont le mystère de Jésus est à l'origine, au centre et au terme.

Conclusion

Le temps a manqué pour entrer dans tous les détails de cette présentation de Jésus à partir des textes mêmes des 27 livres du NT : ce qu'y disent les auteurs inspirés, tous témoins plus ou moins immédiats de sa vie, de sa mort et de sa résurrection, laisse entendre que la personnalité de Jésus s'est présentée à eux en de multiples dimensions demeurées mystérieuses. Il leur a fallu du temps et surtout l'expérience décisive de sa mort sur la croix et de sa résurrection au jour de Pâques pour en dévoiler tous les aspects. Ils en ont exprimé l'essentiel, non point sous forme d'une biographie chronologiquement et logiquement reconstituée, mais bien plutôt sous forme d'un message de « bonne nouvelle » qui donne un « sens » à la vie même de leurs lecteurs : Jésus Christ est, par eux, présenté comme Seigneur et Sauveur, et donc le modèle unique à imiter et le saint incomparable à célébrer. Comme le dit A.M. Hunter, en son étude sur *Un Seigneur, une Eglise, un salut : l'unité du Nouveau Testament*, « les écrits du NT ont fondamentalement la même christologie, la même ecclésiologie, la même sotériologie. Ils ont la même christologie, car ils nous disent tous que Jésus est l'Homme-Dieu ; aucun d'entre eux, pas mêmes les discours archaïques des Actes ou l'Evangile selon saint Marc, ne laisse subsister le moindre doute sur la divinité stricte de Jésus ; aucun d'entre eux, pas même l'Epître aux Hébreux et le quatrième Evangile, ne néglige de souligner l'humanité du Sauveur. Ils ont la même ecclésiologie : dans les quatre Evangiles, Jésus est donné comme ayant réellement voulu fonder une communauté ; il n'est pas moins certain que les premiers chrétiens et leurs chefs, notamment saint Pierre et saint Paul, ont eu conscience de constituer ce nouveau peuple de Dieu. Enfin ils ont la même sotériologie : assurément, là plus encore peut-être qu'ailleurs, chaque témoin a son point de vue propre, sa manière à lui de présenter la misère morale de l'homme et le mystère rédempteur, mais tous sont convaincus que la mort et la résurrection de Jésus ont une portée salvifique et qu'elles accomplissent les Ecritures ». Tel est donc le Jésus dont nous parlent les livres du NT : c'est à préciser ce qu'ils nous disent de l'identité de Jésus, humaine et divine, que s'emploieront les Pères de l'Eglise et les

Conciles des premiers siècles de l'ère chrétienne. avant que les théologiens de l'époque classique n'en parachèvent enfin la pleine expression. Mais, de tout temps, la spiritualité chrétienne ne fera que méditer sur ces textes du NT pour en extraire, selon les écoles et les sensibilités, des modalités originales d'imitation de ce Jésus Christ qui est, comme on l'a vu, au cœur de l'annonce évangélique elle-même.

Père Maurice Borrmans
7, rue du Planit
69110 Sainte Foy lès Lyon
0033.4.72162371